

JEDNÁNÍ I.

SCÉNA 1.

V PALÁCI KRÁLE LEARA.

Vystoupí Kent, Gloster, Edmund a sloužící.

- KENT** Já myslel, že král spíš přeje vévodovi z Albany než Cornwallovi.
- GLOSTER** To jsme si mysleli všichni, ale teď když se má království rozdělit, těžko říct, kterého vévody si král cení víc. Jejich podíly jsou tak vyrovnané, že, měř jak měř, jsou na tom oba stejně.
- KENT** To je váš syn?
- GLOSTER** Žil u mě a vychoval jsem ho. Dlouho jsem se kvůli němu studem červenal, ale dneska už mi ani nepřijde, jak jsem k němu přišel.
- KENT** Jaksi mi to nedochází.
- GLOSTER** S jeho matí k tomu ovšem došlo a tohle z toho pošlo. Než se nadála, narostlo jí břicho a měla dřív mimino v kolíbce než manžela v posteli. Připadá vám to ode mne jako ošklivost?
- KENT** Jakápak ošklivost, když z toho vzniklo něco tak pěkného.
- GLOSTER** Mám ještě právoplatného syna, který je o rok starší než tenhle, ale nemám ho o nic radši. I když tenhle pacholek vtrhl na svět nechtěně a bez pozvání, jeho máma byla hezká kurvička a bylo moc příjemné ho s ní dělat. Tak co bych se k němu neznal? Edmundě, znáš tohohle vzácného pána?
- EDMUND** Neznám, otče.
- GLOSTER** To je pan hrabě z Kentu. Můj ctěný a vážený přítel.
- EDMUND** K vašim službám, pane.
- KENT** Moc mě těší. Určitě se ještě uvidíme.
- EDMUND** Bude mi velkou ctí, pane.
- GLOSTER** Byl devět let z domu a brzy zas odjede.
(Znělka) Král už jde!

Vystoupí Král Lear, Cornwall, Albany, Goneril, Regan, Cordelie, Oswald, Šlechtic a sloužící.

KRÁL LEAR   Glostre, zavolejte pány z Francie a Burgundska.

GLOSTER   Jak poroučíte, Veličenstvo.
Odejdou Gloster a Edmund.

KRÁL LEAR   Mezitím vyjevím svůj tajný plán.
Dejte sem mapu. Naše království
rozdělím na tři části. Setřesu
ze starých beder tíhu povinností,
předám je mladším a jen nalehko
se budu sunout k hrobu. Cornwalle,
Albany, drazí moji zeťové,
prozradím vám, jak rozhodl jsem stran
věna svých dcer, abych tak zamezil
budoucím problémům. Vladařům Francie
a Burgundska, co drahý čas už spolu
soupeří o ruku mé nejmladší,
dám dnes též odpověď. Povězte, dcery,
když vzdáváme se pro vás království,
vlády i celé země, která z vás
miluje svého otce nejvíce,
aby ji otec po zásluze poctil
největším dílem. Ty jsi, Goneril,
nejstarší, promluv proto jako první.

GONERIL   Já miluji vás víc, než umím říct,
dražší jste mi než zrak, svět, svoboda,
cením si vás nad všechny poklady,
nad život, krásu, zdraví, štěstí, čest.
Nikdo jak já tatínka nemiloval,
láskou, jíž chybí dech a schází slova.
Miluji vás nade vše na světě.

KRÁL LEAR   Tato část země odtud potud, včetně
hlubokých lesů, řek a žírných polí.
je od nynějška tvá a Albanyho.
Na věky věků. Co má druhá dcera?
Má drahá Regan, žena Cornwalllova? Mluv.

REGAN   Otče, já jsem
stejná jak sestra, vyrovnám se jí
i v lásce k vám. Jako by mluvila
i z mého srdce. Mám vás stejně ráda,

a vlastně ještě víc, vždyť na světě
mě nemůže udělat šťastnější
pražádná radost, žádné potěšení,
než co mi dává moje láska k vám,
můj nejdražší královský tatínku.

- KRÁL LEAR** Tobě a tvému rodu navždy patří
ta druhá třetina mé krásné země,
jež rozměry, bohatstvím, významem
se rovná první. A teď, štěstí moje,
má nejmladší a nejmilejší, o niž
francouzská réva s mlékem Burgundska
se přetahují, co mi řekneš, abys
získala víc než tvoje sestry? Mluv!
- CORDELIE** Neřeknu, otče, nic.
- KRÁL LEAR** Nic?
- CORDELIE** Nic.
- KRÁL LEAR** Z ničeho není nic. Tak to zkus znova.
- CORDELIE** Já nešťastná bohužel neumím
mít srdce na jazyku. Miluji
vás, jak se patří. Nic míň, a nic víc.
- KRÁL LEAR** Cordelie! Řekni to trochu líp,
nebo si uškodíš.
- CORDELIE** Můj drahý otče,
dal jste mi život, výchovu a lásku.
Mou povinností je vám všechno splatit:
poslouchat vás a milovat a ctít.
Pokud mé sestry milují jen vás,
proč chtějí muže? Až se jednou vdám,
polovinu své lásky, oddanosti
a péče chci dát svému manželovi.
Ne jako sestry, jež i po svatbě
milují dále pouze svého otce.
- KRÁL LEAR** To říkáš ze srdce?
- CORDELIE** Ano.
- KRÁL LEAR** Tak mladá a tak chladná?

CORDELIE Mladá a upřímná.

KRÁL LEAR Pak za věno měj svoji upřímnost.
Tady a teď se tímto odříkám
otcovské péče a pokrevních pout
k tobě, jež budeš mně i mému srdci
odteď až navždy cizí.

KENT Veličenstvo –

KRÁL LEAR Mlč, Kente!
Jdi z cesty soptícímu drakovi.
Miloval jsem ji nejvíc, chtěl jsem u ní
strávit své stáří.
(*Ke Cordelii*) Zmiz mi z očí! Pryč!
Až v hrobě zapomenu, že jsem se
zřekl své dcerky! – Tak kde je ten Francouz!
A Burgund'an! Tak hněte sebou!
(*Ke Cornwallovi a Albanymu*) Páni,
k věnu dvou dcer si vemte třetí věno.
Jí zbude pýcha, které říká přímlost.
Vy převezmete můj královský úřad,
mou vážnost i veškerou družinu,
co patří ke dvoru. Já střídavě
se stovkou rytířů mně danou k službám
pobývat budu s vaším dovolením
vždy měsíc u vás a pak zase u vás.
Nechám si pouze čestný titul krále.
Vám, drazí synové, předávám vládu,
královskou pokladnu i korunku,
o niž se podělte. (*Odevzdá jim korunku*)

KENT Vznešený Leare,
jehož jsem vždycky ctil co svého krále,
jak otce miloval, za něj se bil.

KRÁL LEAR Luk už je napjat, dávej pozor na šíp.

KENT Ať vyletí a prostřelí mi srdce.
Kent nedbá na způsoby, když král blázní.
Do čeho se to pouštíš, starče? Mám
mlčet, když vidím, jak se sklání moc
před pokrytectvím? Čest mi velí mluvit,
když král se pomátl. Ponech si vládu.
Dobře si všechno rozvaž, nejednej
tak strašně zbrkle. Vsadím krk, že tě
nejmladší dcera nemiluje nejvíce.

Jak známo, nejmíc duní prázdny sud,
ne pravý cit.

KRÁL LEAR Je-li ti život milý –

KENT O život nemám strach. Byl mi vždy k tomu,
abych ho kvůli tobě dával všanc
proti tvým nepřátelům.

KRÁL LEAR Jdi mi z očí!

KENT Prohlédni, Leare! Dovol, abych byl
tím, kdo ti oči otevře.

KRÁL LEAR Drzý chlape!
(*Chopí se meče*)

**ALBANY,
CORNWALL** Přestaňte, pane!

KENT No tak, do toho!
Zab doktora a kruté chorobě
odevzdej dlužnou daň. Zastav svou zkázu!
Jinak ti budu, co mi stačí dech,
říkat, že děláš špatně.

KRÁL LEAR Zrádce, mlč!
A poslouchej, co říká ti tvůj král.
Máš pět dní na to, aby vybavil ses
proti všem nástrahám a strážním světa,
šestý den musíš mému království
ukázat záda. Pokud najdou tě
deset dní nato na mém území,
jsi synem smrti. Pryč! Při nebesích,
mé rozhodnutí nikdo nezvrátí.

KENT Sbohem. Když nesvoboda vládne v zemi,
domov je venku, doma vyhoštění.
Loučím se, panstvo, opouštím svou zem,
ale i jinde budu tím, kdo jsem.

Odejde. Fanfára. Vystoupí Gloster, Král francouzský, Vévoda burgundský a sloužící.

GLOSTER Vznešení cizinci jsou tady, Sire.

KRÁL LEAR Vévodo burgundský, jenž soupeříte
zde s tímto králem o ruku mé dcery,

vás prvního se ptám, s jak malým věnem
byste byl ochoten se spokojit
a vzít si ji?

VÉVODA BUR. Královské Veličenstvo,
nežádám o nic míň a o nic víc,
než co jste slíbil.

KRÁL LEAR Drahý vévodo,
když jsem to slíbil, byla mi moc drahá,
teď ale klesla v ceně. Tady je.
Chodící pravda! Jestli se vám líbí
a chcete ji, i když si ode mě
neodnese nic víc než nelibost,
je, pane, vaše.

VÉVODA BUR. Co na to mám říct?

KRÁL LEAR Jestli tu námi zavrženou slečnu,
která má věnem ode mě jen kletbu
a nenávist a nikde zastání,
berete, nebo ne?

VÉVODA BUR. Promiňte, Sire,
ale tak přece volit nemohu.

KRÁL LEAR Pak na ni zapomeňte, jiné věno
ode mě nedostane.
(Ke Králi Francie) Vzácný králi,
vám by mě ani nenapadlo nutit
tu, které sám se štítím. Proto, prosím,
hledejte jinde lepší nevěstu
než tuhle zrůdu, za kterou i vlastní
se musí stydět.

KRÁL FRANCIE Je dost podivné,
že ta, jež před chvílí vám byla vším,
útěchou ve stáří, radostí, pýchou,
spáchala v mžiku zločin, který byl
tak hrozný, že z ní rázem strhl roucho
nejdražší dcerky a odhalil stvůru.
Buď jste si lásku k ní jen nalhával,
nebo byl její čin tak zvrácený,
že se to přičítá mému rozumu,
a mohl by mě o tom přesvědčit
jedině zázrak.

CORDELIE

Sire, vadí vám
na mně, že neumím se slovy lísat
a radši jednám, nežli slibuji.
Přiznejte ale, prosím, že jsem se
ve vaší nemilosti neocitla
pro žádnou špatnost, nepoctivost, nectnost,
jen že mi chybí to, oč nestojím:
vypočítavost a dar lichotit.
Jsem ráda, že to nemám, i když vy
mě proto máte nerad.

KRÁL LEAR

Byl bych radši,
abys nebyla, nežli abys byla, jaká jsi.

KRÁL FRANCIE

A to vám vadí? Že jen z ostychu
se zdráhá vytrubovat do světa,
co cítí? Drahý pane vévodo,
co slečně řeknete? Láska je láska
a nemůže se nikdy ohlížet
na věci kolem. Vezmete si ji?
Ona sama je věno.

VÉVODA BUR.

Králi Leare,
když dáte Cordelii, co jste slíbil,
já budu ochoten z ní udělat
burgundskou vévodkyni.

KRÁL LEAR

Nic nedám. Trvám na svém. Jak jsem řek.

VÉVODA BUR.

Pak je mi líto, ale ztratila jste
s otcem i muže.

CORDELIE

Sbohem, Burgundsko!

KRÁL FRANCIE

Smím-li si po právu vzít zavrženou,
pak staň se, ctnostná krásko, mojí ženou.
Cítí-li oni k tobě nenávisť,
tím víc jsem si já láskou k tobě jist.
Rozluč se, Cordelie, řekni jim,
že pro ně špatná jde teď za lepším.

KRÁL LEAR

Ztratil jsem dceru. Francouzi, je tvá.
Ať mi jde z očí, když je taková!
Chcete-li, učiňte z ní svoji paní
bez naší lásky, bez požehnání.
- Pojdme, vévodo.

Fanfára. Odejdou všichni kromě Goneril, Regan a Cordelie.

CORDELIE Splňte slib. Svěřuji ho vaší péči.
Kdyby mě ale nepřestal mít rád,
líp bych se o něj chtěla postarat.
Tak na shledanou.

REGAN Nás nepoučuj!

GONERIL Hleď si manžela,
ten chudák s tebou terno udělal.
Od ženy, která otce neváží si,
její muž často pravé peklo zkusí.

CORDELIE Jste ošklivé a čas to odhalí,
že jste se hezké jenom dělaly.
Ať se vám daří!

Odejde Cordelie.

GONERIL Sestro, podle všeho otec dnes večer odjíždí.

REGAN Jistě. Jede k vám. A příští měsíc bude zase u nás.

GONERIL Je ke stáru hrozně náladový. Však se teď ukázal. Sestru míval z
nás tří vždycky nejradši, a najednou ji takhle bezdůvodně zapudí.
To je přece neslýchané.

REGAN Co bys od něho čekala? V jeho věku? Ale on se nikdy neuměl
ovládat.

GONERIL A bude to čím dál horší, čím bude starší, tím bude zarputilejší,
vzteklejší a nesnesitelnější.

REGAN Takových patálií si ještě užijeme.

GONERIL Ten rozkol s francouzským králem bude mít jistě dohru. Jestli bude
chtít do všeho strkat nos tímhle způsobem, pak to předání vlády
byla jenom blamáž.

REGAN Musíme to promyslet.

GONERIL A co nejrychleji něco udělat.

Odejdou.

SCÉNA 2.

NA HRADĚ HRABĚTE Z GLOSTRU.

Vystoupí Edmund s dopisem.

EDMUND Přírodo, k tobě modlím se, jen tobě sloužím. Tak proč bych se měl podřizovat vyčpělým zvyklostem a zákonům, které jen proto, že jsem o rok mladší než bratr a jsem bastard, staví mě až za něho? Jsem levoboček? Proč? Copak ti, kteří byli zplozeni v neřestné vášni, nemají víc žáru než houfy fracků z nudy počatých na proleželých ztuchlých matracích mezi spánkem a procitnutím? Bratře, manželský Edgare, chci, co máš ty. Otec mě bastarda má rád jak tebe, manželský bratře. Manželský! To zní! Tak tedy, manželskej, jestli ten list nemine cíl, pak levoboček Edmund dá manželskému flek. A povýším. Bohové, chraňte všechny parchanty!

Vystoupí Gloster.

GLOSTER Kent vyhoštěn! Francouz odešel ve zlém! Král Lear odjíždí pryč! Vlady se vzdal! A chce žít z milodarů! Tohle vše přišlo ráz naráz! Edmundě, co je?

EDMUND Nic, otče, nic.

Schovává dopis.

GLOSTER Proč schováváš ten papír přede mnou?

EDMUND Ne, to nic není.

GLOSTER Co jsi to četl?

EDMUND Nic.

GLOSTER Nic? A proč jsi to „nic“ strčil tak rychle do kapsy? Jestli to nic není, nemusíš to schovávat.

- EDMUND** Prosím vás, otče, nezlobte se. Je to jen dopis od bratra. Ani jsem ho nestačil dočíst, ale podle toho, co jsem viděl, soudím, že byste ho vy číst neměl.
- GLOSTER** Dej to sem!
- EDMUND** Udělám chybu, ať vám to dám nebo ne. Obsah toho dopisu, pokud ho dobře chápu, není pěkný.
- GLOSTER** Uvidíme, uvidíme.
- EDMUND** Jak znám bratra, je to buď jen jakési jeho slohové cvičení, nebo zkoušel můj charakter.
- GLOSTER** (Čte) „Ohledy a úcta ke stáří jsou přežitky, které nám mladým ztrpčují život. Nutí nás čekat na vlastní majetek až do pokročilého věku, kdy už si ho sotva dokážeme užít. Začínám si uvědomovat, že žijeme v područí starců, kteří nám vládou ne díky svým schopnostem, ale protože to strpíme. Přijď za mnou, abychom si o tom pohovořili. Kdyby bylo v mé moci rozhodovat o bdění či spánku našeho otce, připadla by ti okamžitě celá polovina jeho majetku, což bych ti ze srdce přál, tvůj bratr Edgar.“
Ne! Píkle! – „Kdyby bylo v mé moci rozhodovat o bdění či spánku našeho otce!“ „Polovina jeho majetku!“ Můj syn Edgar! Jak tohle mohl napsat? Že ho něco takového vůbec mohlo napadnout? – Jak ses k tomu dostal? Kdo to přinesl?
- EDMUND** Nikdo mi to nepřinesl, otče. To je právě to podivné. Našel jsem to na zemi u sebe v pokoji. Někdo mi to tam musel nechat.
- GLOSTER** Poznáváš to písmo? Psal to tvůj bratr?
- EDMUND** Kdyby byl obsah toho listu jiný, než je, nepochyboval bych o tom, ale takhle mi připadá, že to nemůže být jeho písmo.
- GLOSTER** Ale je.
- EDMUND** Psal to on, ale jsem si naprosto jistý, že to tak nemyslel.
- GLOSTER** Už se o něčem takovém s tebou někdy bavil?
- EDMUND** Nikdy. Jen se dost často zmiňoval o tom, že by nebylo marné, kdyby synové, kteří jsou v plné síle, působili jako správci majetku otců, kterým už síly scházejí.

- GLOSTER** Darebák! Přesně tohle píše v tom dopise! Nestoudný lump! Zvrhlý, zvrácený, surový lotr! Hnus! Jdi za ním a přiveď ho! Nechám ho vsadit do želez, darebáka. Víš vůbec, kde teď je?
- EDMUND** Nemám zdání, otče. Ale moc vás prosím, potlačte svou zlobu, dokud se přímo od něho nedovíte, co chystá. Pak budete vědět, na čem jste. Kdybyste na něho šel moc tvrdě a ukázalo se, že je to jen nějaký omyl, mohlo by to velice poškodit vaši čest a otrást jeho úctou k vám. Dal bych za něho ruku do ohně, a tak si myslím, že tím dopisem jen zkoušel mou synovskou oddanost a že vůči vám nemá žádné špatné úmysly.
- GLOSTER** Myslíš?
- EDMUND** Jestli vám to bude vhod, najdu vám úkryt, odkud uslyšíte, jak se o té věci bavíme, takže se přesvědčíte na vlastní uši. Můžeme to udělat třeba ještě dneska večer.
- GLOSTER** Určitě není tak špatný –
- EDMUND** Tím jsem si jist.
- GLOSTER** – když ví, že ho má jeho otec vroucně a nade všechno rád. Při nebesích nad námi, Edmunde, najdi ho, prosím. Zjisti mi, jak smýšlí. Však ty přijdeš na to, jak to udělat. Všechno, co mám, bych za to dal, abych se dozvěděl pravdu.
- EDMUND** Jdu ho najít, otče. Splním vaše přání, jak nejlépe to svedu, a pak vám dám vědět.
- GLOSTER** Ta nedávná zatmění Slunce a Měsíce nevěstí nic dobrého. Věda sice může hledat všelijaké přirozené příčiny, ale proč to má tak hrozný dopad na člověka, to nikdo neví. Láska ochladne, přátelé se rozhádají, bratři si jdou po krku. V městech jsou rozbroje, na venkově rebelie, v palácích vzpoury. Pouta mezi otci a syny se zpřetrhají. Ten darebák můj syn je toho důkazem. I král se chová proti přírodě, když jako otec zavrhne vlastní dítě. Usvědč toho grázla, Edmunde, a nebudeš litovat. Dokonce i ten vzácný a vznešený Kent byl poslán do vyhnanství! A za co? Za svou poctivost! Zvláštní doba.
- Odejde.*
- EDMUND** Je vážně strašná pitomost, když lidi, kterým se – většinou vlastní vinou – v životě nedaří, svádějí všechny své trable na Slunce nebo Měsíc nebo hvězdy, jako by člověk mohl být lotrem z povinnosti nebo bláznem z vůle nebes, jako by konstelace hvězd při početí

určovala, jestli ze mě bude zloděj, zrádce nebo vrah, a postavení planet při narození mělo vliv na to, jestli budu opilec, lhář nebo cizoložník. Takže naše veškerá špatnost je vlastně boží dopuštění. Každý kurevník má skvělou výmluvu, když za jeho prasáctví může nějaká hvězda! Můj táta si to rozdával s mámou pod ocasem Draka a zrodil jsem se pod Velkou medvědicí, z čehož vyplývá, že jsem hrubián a děvkař. Hm? Blbost. Byl bych, co jsem, i kdyby z nebe na to moje parchantské početí mrkala ta nejnevinnější hvězdička na nebeské báni.

Vystoupí Edgar.

- EDGAR** Edmunde! Bratře! Nad čím tady tak úporně hloubáš?
- EDMUND** Přemýšlím, bratře, o proroctví, týkajícím se těchhle posledních zatmění.
- EDGAR** Ty na to věříš?
- EDMUND** Kdys viděl naposled otce?
- EDGAR** Včera večer.
- EDMUND** Mluvil jsi s ním?
- EDGAR** Asi dvě hodiny.
- EDMUND** A rozešli jste se v dobrém? Nezlobil se? Netvářil se našťvaně?
- EDGAR** Vůbec ne.
- EDMUND** Vzpomeň si, čím jsi ho mohl rozzlobit. Radím ti, teď mu radši nechod' na oči, dokud ho ta zuřivost nepřejde. Má totiž na tebe takový vztek, že by ti byl schopen i něco ošklivého udělat, a stejně by ho to neuklidnilo.
- EDGAR** Nějaký bídák mě u něho pomluvil.
- EDMUND** Přesně toho se obávám. Prosím tě, nelez mu do rány, než ta jeho zlost trochu vyšumí. A víš co? Běž ke mně do pokoje, já tě pak odvedu někam, kde sám uslyšíš, jak otec běsní. Prosím tě, běž! Tady máš klíče. Jo, a kdybys šel ven, nechod' beze zbraně.
- EDGAR** Proč?

EDMUND Radím ti dobře, brácho. Vem si zbraň. Při mé cti, něco ošklivého se tady na tebe chystá. Zatím jsou to jenom řeči a náznaky, ale skutečnost vypadá opravdu dost zle a hrozivě. Prosím tě, jdi už.

EDGAR Přijdeš za mnou?

EDMUND Stojím při tobě.

Odejde Edgar.

Co původ upírá mi, získám Istí.
I křivé cesty vedou ke štěstí.

Odejde.

SCÉNA 3.

V PALÁCI VÉVODY Z ALBANY.
Vystoupí Goneril a Oswald, její sluha.

GONERIL Otec dal facku mému šlechtici za to, že ten nebožák pokáral jeho šaška?

OSWALD Ano, madam.

GONERIL Tohle mi dělá naschvál. Uráží nás a vrší jeden skandál na druhý. Mám toho dost. Ti jeho rytíři dělají z domu chlív, zatímco on chce všechno tip t'op. Až se vrátí z lovu, nechci s ním mluvit. Řekni mu, že stůňu. A ty se k němu taky chovej míň uctivě než dřív. Na mou zodpovědnost.

OSWALD Už přichází. Slyším ho venku.

Za scénou troubení.

GONERIL Na jeho rytíře koukejte svrchu, děj se co děj. Řekni to ostatním. Jejich vztek mi dá záminku říct od plic to, co si myslím. Sestře napíšu, ať jedná stejně. Pojdme na večeři.

Odejdou.

SCÉNA 4.

V HALE TAMTÉŽ.

Vystoupí Kent v převleku.

KENT Jestli dokážu změnit způsob řeči,
jak proměnil jsem vnější podobu,
mohlo by se mi podařit, co chci.
Zdá se, že mě můj pán, jehož mám rád,
zakrátko bude hodně potřebovat.

Za scénou troubení. Vystoupí Král Lear.

KRÁL LEAR Na jídlo nechci čekat ani minutu. Ať sebou hodí!
Co ty? Co jsi zač?

KENT Jsem člověk, pane.

KRÁL LEAR Čím se živíš?

KENT Chci se živit prací a věrně sloužit tomu, kdo mě zaměstná. Chci
milovat toho, kdo si to zaslouží, a mluvit si s tím, kdo mluví, jen když
má co říct, chci žít v bázni boží a bojovat, když není vyhnutí, a
nechci jíst ryby.

KRÁL LEAR A co chceš?

KENT Sloužit.

KRÁL LEAR Komu?

KENT Vám.

KRÁL LEAR Ty víš, kdo jsem?

KENT Nevím, ale máte něco ve tváři, čemu bych rád říkal „pane“.

KRÁL LEAR A co to je?

KENT Autorita.

KRÁL LEAR Můžeš ke mně do služby. A jestli se mi po večeři neomrzíš, nějakou
dobu si tě nechám. Večeře! No tak! Kde to vážne? Kde je můj
šašek? Jděte někdo a zavolejte mi šaška.

Vystoupí Oswald.

Hej, ty, kde je moje dcera?

OSWALD Nemám čas.

Odejde.

KRÁL LEAR Co si to dovoluje? Zavolej toho lumpa zpátky.

Odejde Kent.

Vystoupí Oswald a Kent. A kde je šašek? Copak už všichni spí?

Vy, pane! Pojdte sem! Víte, kdo jsem?

OSWALD Otec mé paní.

KRÁL LEAR „Otec mé paní!“ Ty mizero! Ty darebáku! Ty pse!

OSWALD Nic z toho nejsem, pane. Na shledanou.

KRÁL LEAR Chceš se mi posmívat, ty grázle?

Udeří ho.

OSWALD Nechci, abyste mě bil, pane.

KENT A co podrazit nohy, to by se ti líbilo, ty hulváte?

Podrazí mu nohy.

Zvedni se a mazej, než tě naučím, jak se chovat ke králi! Pryč!
Zmiz! Jestli se nechceš znovu poroučet k zemi, tak upaluj! Slyšíš?
No tak!

Vystrká Oswalda ze dveří.

KRÁL LEAR Děkuju, kamaráde. Díky! Tady máš závdavek za dobrou službu.

Dá Kentovi peníze. Vystoupí Šašek.

ŠAŠEK Já si ho taky najmu. Pane, vemte to bláznění za mě.

Nabízí Kentovi svou šaškovskou čapku.

KRÁL LEAR Tak co, ty mamlasi? Jak se vede?

ŠAŠEK Dělej za mě šaška.

KENT Proč, blázne?

ŠAŠEK To je teď přece móda dělat ze sebe pitomce. Jestli se budeš točit proti větru, chytneš leda rýmu. Radši se chyt' bláznění. Tenhle chlap vyhnal svoje dvě dcery, a té třetí proti své vůli moc pomohl. Jestli

mu chceš sloužit, musíš být blázen jako já. Tak co, strýčku? Škoda že nejsem blázen na druhou a nemám dvě dcery!

KRÁL LEAR

Proč, chlapče?

ŠAŠEK

Kdybych sám sebe odmocnil jak ty a všecku moc jim dal, byl bych jen cvok. Zato ty jsi pro ně tuplem blázen.

KRÁL LEAR

Slyšíš, příteli, jak je kousavý.

ŠAŠEK

Mládenče, zdali pak víš, jaký je rozdíl mezi chytrým bláznem a hloupým bláznem?

KRÁL LEAR

Ne, pouč mě.

ŠAŠEK

Ten chytrák, jenž měl nápad
se zřeknout království,
se směle může rovnat
hloupému bláznovi.
Když jeden koukne se,
dva blázny vidí tady:
prvního z profese,
druhého od přírody.

KRÁL LEAR

Nazýváš mě bláznem, chlapče?

ŠAŠEK

Všechny ostatní titulatury jsi už rozfofroval. S touhle jsi přišel na svět.

KENT

Nemluví zas tak hloupě, pane.

ŠAŠEK

Nemám monopol na hloupost. Jsou jinačí vysoce postavení páni, ba i dámy, kteří mi toto privilegium nepřejí a fušují mi do řemesla.

Vystoupí Goneril.

KRÁL LEAR

Ale, dceruško, proč tak krabatíš čelo? V poslední době se na mě jenom mračíš.

ŠAŠEK

Býval jsi někdo, když jsi nehleděl na to, jestli se tvoje dcera mračí nebo ne, ale teď jsi nula k pohledání. To já jsem na tom líp, protože jsem blázen, zatímco ty nejsi nic. *(Ukazuje na Krále Leara.)*
Koukněte na toho stařečka.

GONERIL

Otče, nejen ten drzý šašek, ale celý váš rozjívený doprovod mi obrací dům vzhůru nohama.

Ty věčné hádky, křik a rozbroje
už nelze vystát. Řekla jsem vám to
a doufala, že zakročíte. Ale
vy nic, takže mám velké obavy,
že vás to těší, že snad dokonce
je k tomu ponoukáte. Pokud ano,
chci bezodkladně v zájmu pořádku
to zarazit a zjednat nápravu.

ŠAŠEK

Tak dlouho nosil kukaččátku stravu,
až ptáček vyrost a ukous mu hlavu.

KRÁL LEAR

Jsi moje dcera?

GONERIL

Prosím vás, otče!
Zkuste se na to dívat rozumně.
Vím, že to dokážete. Přestaňte
už s těmi výstřelky a vrtochy,
které vám ale vůbec nesluší.

ŠAŠEK

I osel pozná, kdy kára táhne koně!
Ty jsi panenka k zulíbání.

KRÁL LEAR

Znáte mě někdo? Já už nejsem Lear?
Můj krok, má řeč, mé oči nejsou mé?
Ztratil jsem rozum? Nebo přestaly
mi sloužit smysly? Spím, anebo bdím?
Kdo z vás mi poví, co jsem vlastně zač?

ŠAŠEK

Learův stín.

KRÁL LEAR

To by mě zajímalo. Vypadám jak Lear, myslím jak Lear, mám své
vzpomínky. To všechno ve mně vyvolává falešnou domněnku, že
jsem měl dcery.

ŠAŠEK

A ty naučily tatínka poslouchat.

KRÁL LEAR

Prosím vás, madam, jak se jmenujete?

GONERIL

Ke všemu mi tu ještě začnete
hrát tuhle komedii. Prosím vás,
soustředte se a vyslechněte mě.
Jste starý, vážený, buďte i moudrý.
Těch sto rytířů z vaší družiny
jsou samí hrubci, rváči, opilci,
tak sprostí, chlípni, nevychovaní,
že kvůli nim můj spořádaný dům

se proměnil v zájezdní hospodu
anebo bordel. Dál už tuhle hanbu
nehodlám snášet. Proto prosím vás
o to, co jinak udělám i bez vás,
abyste část svých lidí propustil
a ponechal si pouze sloužící,
kteří budou brát ohled na váš věk
a vaše postavení.

KRÁL LEAR

(Ke Goneril) Ty mrcho, lžeš!
Má družina jsou vzácní pánové,
dbalí svých povinností, kteří nikdy
neudělali hanbu svému jménu
a dobré pověsti. Jak nicotné
se zdá teď provinění Cordelie,
které mě zasáhlo jak blesk a strhlo
z vytčené dráhy, pro které jsem lásku
zahltit žlučí. Leare, Leare, Leare!
Tluč na vrata, jimiž jsi vpustil blbost
(Bije se do hlavy)
a vyhnal rozum! Moji věrní, pojděme!

Vystoupí Albany.

ALBANY

Klid, pane, prosím.

KRÁL LEAR

Á pán je tady!
Přírodo, vyslyš moji modlitbu!
Jestli jsi někdy měla v úmyslu
požehnat tuhle kreaturu děckem,
zadrž a sešli na ni neplodnost!
Ať její lůno vyschne, aby nikdy
jí z jalového těla nevzešel
plod hodný cti! A kdyby měla dítě,
ať je to spratek za trest, pro ostudu,
který ji bude mučit, sužovat!

ALBANY

Bohové, proč tak mluví? Co se stalo?

GONERIL

Nepátrej po tom, je to zbytečné.
Je senilní, a proto se tak chová,
nic víc v tom není.

ALBANY

Co se stalo, pane?

KRÁL LEAR

Já ti to povím.
(Ke Goneril) Hnus a děs! Je hrozné,

jak jsi mě ponížila. Byl jsem chlap,
ale teď kvůli tobě roním slzy.
Tohle ti nedaruju! Vem tě d'as!
Kéž navždy hryže tě a vše ti maří
otcovu prokletí! Mám jinou dceru,
která, jak vím, je laskavá a vlídná.
Až tohle uslyší, tvou vlčí tvář
ti nehty rozdrásá.

Odejdou Král Lear a Kent.

GONERIL Vidíš to, muži?

ALBANY Goneril, jak tě miluji, tak s tímhle
nemohu souhlasit –

GONERIL Prosim tě, klid. Oswalde, pojd' sem!
(*K Šaškovi*) Pane, jste více lump než šašek. Jděte!

ŠAŠEK Strýčku Leare, strýčku Leare, počkej! Neopouštěj svého blázna.
V lese škodnou lišku mít,
dal bych dcerku utratit,
hned by vládnul v domě klid.

Odejde.

GONERIL Chytře to vymyslel. Sto rytířů!
Smím dopustit, aby ten šílenec
měl v moci prosadit každý svůj rozmar,
každý svůj vrtoch stovkou ozbrojenců,
a nás tak ohrožoval při životě?
To není bezpečné! Oswalde, haló!

ALBANY Přehnané strachy.

GONERIL Ne, spíš prozíravost.
Je lepší nebezpečí předejít
než pozdě honit bycha.

Vystoupí Oswald.

Oswalde!
Napsal jsi už ten dopis pro mou sestru?

OSWALD Ano, madam.

GONERIL Vem si pár lidí a hned vyrazte.
Vylič jí všechny moje obavy
a můžeš to i trochu přibarvit,

aby to zabralo. No, tak už jděte
a vraťte se co nejdřív.

Odejde Oswald.

(K Albanymu) Ne, můj drahý,
tvou laskavost a mírné způsoby
neodsuzuji, ale, s prominutím,
s takovou budeš lidem spíše pro smích,
než aby chválili tě za vlídnost.

ALBANY Nevím, kam až tvá prozíravost sahá.
Jen ať neskončí zle tvá dobrá snaha!

GONERIL Ale ne –

ALBANY Počkáme a uvidíme.

Odejdou.

SCÉNA 5.

NA NÁDVOŘÍ PALÁCE.

Vystoupí Král Lear, Kent a Šašek.

- KRÁL LEAR** Jed' napřed do Cornwallu a předej dceři tenhle dopis. Jestli si nepospíšíš, dorazím tam dřív než ty.
- KENT** Ani oka nezamhouřím, pane, dokud váš dopis nedoručím.
Odejde.
- ŠAŠEK** Kdyby měl člověk rozum v patě, asi by si ho brzo ošoupal, že jo?
- KRÁL LEAR** To jistě.
- ŠAŠEK** Pak sláva! Ty se nemusíš bát, že bys pajdal na jednu nohu.
- KRÁL LEAR** Ha, ha, ha!
- ŠAŠEK** Řek bych, že ta druhá dcera bude stejná. Je sice jedna lepší než druhá, ale já vím svoje.
- KRÁL LEAR** A co víš?
- ŠAŠEK** Že když je jedna lepší než druhá, pak obě stojí za starou belu. Jestlipak víš, proč máš nos mezi očima?
- KRÁL LEAR** Nevím.
- ŠAŠEK** Přece proto, abys viděl, kdo je smrad, když to nepoznáš po čuchu.
- KRÁL LEAR** Ublížil jsem jí –
- ŠAŠEK** Víš, jak si dělá ústřice lasturu?
- KRÁL LEAR** Ne.
- ŠAŠEK** Já taky ne. Ale povím ti, proč má šnek domeček.
- KRÁL LEAR** Proč?
- ŠAŠEK** Aby měl kde hlavu složit. Šnečku, šnečku, zastrč růžky, domečku vzdal ses pro dcerušky.

KRÁL LEAR Odteď už nebudu ten hodný ňouma otec! Jsou koně přichystaní?

ŠAŠEK Tví oslové už je osedlali.

KRÁL LEAR Vzít jim to silou všechno zpátky! Takový nevděk!

ŠAŠEK Ale kdybys byl můj šašek, strýčku, dal bych tě zbičovat za to, žeš předčasně zestárl.

KRÁL LEAR Jakpak to?

ŠAŠEK Měl jsi nejdřív zmoudřet, a až potom zestárnout.

KRÁL LEAR Já nesmím zešítet, nesmím se zbláznit.
Nebesa, prosím, ať se nezblázním!

Odejdou.

J E D N Á N Í II.
SCÉNA 1.
NA NÁDVOŘÍ GLOSTROVA HRADU.

Vystoupí Edmund, čte dopis.

EDMUND Vévoda u nás na noc? Dobré! Skvělé!
Prý válka mezi ním a Albanym
je na spadnutí.
Přijíždí jako na zavalanou.
Bratře, pojď dolů! Musím s tebou mluvit.

Vystoupí Edgar.

Otec jde po tobě. Zmiz! Musíš pryč.
Nějak se doslechl, že se tu skrýváš.
Máš výhodu, že už je tma. Čím jsi
tak rozhněval vévodu z Cornwallu?
Jede k nám. Spěšně, Takhle pozdě v noci...
A Regan s ním. Co špatného jsi o něm
povídal vévodovi z Albany?
Vzpomeň si.

EDGAR Ani slovo. Přísahám.

EDMUND Už slyším otce. Promiň, ale musím
naoko na tebe vytáhnout meč.
Tas! Dělej, že se bráníš! Teď už běž!
– Vzdej se! Pojď k otci! – Světla sem! Hej! Haló!
– Utíkej, brácho! – Světla! – Na shledanou. (*Odejde Edgar.*)
Pár kapek krve všechny přesvědčí
o velké bitce. (*Zraní se na paži*)

Vystoupí Gloster a sloužící s pochodněmi.

GLOSTER Edmunde, kde je ten lump?

EDMUND Vyskočil tady ze tmy na mne s mečem.
A vzýval měsíc a zlá kouzla noci
jak čaroděj.

GLOSTER Kam šel a kde je teď?

EDMUND Krvácím, otče.

GLOSTER Edmunde, kde je?

EDMUND Utekl tudy, když mě nepřiměl –

GLOSTER Za ním! Tak jděte! (*sloužící odejdou*)

Nepřiměl tě k čemu?

- EDMUND** K tomu vás zabít, otče. Říkal jsem mu, že pomstychtiví bozi metají své blesky nejvíc proti otcovrahům.
- GLOSTER** Zde u nás neuteče daleko a dostanem ho. Vzácný vévoda, můj ochránce a patron, jede k nám. Dám z jeho pověření vyhlásit, že každému, kdo toho vraha chytne, náleží dík a odměna a každý, kdo by ho snad chtěl krýt, je synem smrti.
- EDMUND** Když jsem ho přesvědčoval, aby se vzdal svého záměru, a hrozil mu, že všechno na něj řeknu, spustil na mě: „Prašivý parchante, ty si snad myslíš, že někdo bude důvěřovat tobě, tvé cti a poctivosti, když mé slovo bude stát proti tvému? Ne! Vše popřu. I kdybys jako důkaz předložil můj vlastnoruční dopis. Řeknu, že je to tvoje lest, tvůj podvrh, tvoje práce.
- GLOSTER** Prohnaný grázi! Že jsem ho kdy měl! (Za scénou fanfára.)
Vévoda! Netuším, proč přijíždí.
Přístavy dáme zavřít. Neuteče.
Vévoda mi to dovolí. Za tvou věrnost a oddanost tě, chlapče, odměním.
Zařídím, abys po mně dědil ty.
Vystoupí Cornwall a Regan.
- CORNWALL** Příteli, co se děje? Ledva přijdu, hrnou se na mě prapodivné zvěsti.
- REGAN** Je-li to pravda, pak ten darebák zaslouží nejpřísnější trest. Tak co je?
- GLOSTER** Ach, vzácná paní, srdce mi to láme!
- REGAN** Kmotřenec mého otce vás chtěl zabít?
- GLOSTER** Kéž bych se mohl hanbou propadnout!
- REGAN** Nepatří on k té bandě výtržníků z otcovy družiny?

GLOSTER To nevím, madam. Je to zlé, moc zlé.

EDMUND Myslím, že skutečně k nim patří, madam.

REGAN Pak není divu, že je takový.
Navedli ho, aby vás zavraždil,
a oni mohli získat vaše jmění.
Sestra mi dneska večer napsala
o nich dost věcí, takže si dám pozor.

CORNWALL Edmunde, prý jste se dnes zachoval
jak správný syn.

EDMUND Je to má povinnost.

GLOSTER Odhalil spády toho darebáka.
Když ho chtěl zadržet, Edgar ho zranil.

CORNWALL Pronásledují ho?

GLOSTER Jistě, Milosti.

CORNWALL Jestli ho chytanou, jisté je, že už
nikomu neublíží. Edmunde,
že jste se ukázal v tak dobrém světle,
beru vás do služby. Muže jak vy,
kterým lze důvěřovat, potřebuji
jak sůl.

EDMUND Budu vám sloužit, Milosti,
věrně a oddaně.

GLOSTER Děkuji za něj.

CORNWALL Možná jste překvapení, že jsme přišli –

REGAN – v tak nečekanou dobu. Pozdě v noci.
Stala se, drahý Glostre, jistá věc,
o níž se chceme s vámi poradit.
Otec nám psal, a naše sestra rovněž,
o jistých sporech, které nelze řešit
z našeho domu. Chceme zůstat zde
a vyřídit to odtud.

GLOSTER Jsem vám k službám, madam.
Vítejte v našem domě, oba dva. *(Odejdou.)*

SCÉNA 2.

PŘED GLOSTROVÝM HRADEM.

Vystoupí Kent z jedné a Oswald z druhé strany.

- OSWALD** Přeji dobré jitro, příteli. Jsi odtud?
- KENT** Jo.
- OSWALD** Kde můžu nechat koně?
- KENT** Na hnoji.
- OSWALD** Buď tak hodný a pověz mi.
- KENT** Nebudu na tebe hodný.
- OSWALD** Tak mi vlez na záda.
- KENT** To bych rád, ale ještě radši bych ti záda zmaloval karabáčem.
- OSWALD** Co tě to popadlo, chlape, že se tak zuřivě navážíš do člověka, kterého jsi v životě neviděl?
- KENT** Nedělej, že mě neznáš, ty držko plechová! Nejsou to ani dva dny, co jsem s tebou praštil o zem a namlátil ti před králem.
- OSWALD** Jdi pryč! S tebou se nebavím.
- KENT** Tas, lumpe. Donesl jsi psaní od své paní, ve kterém ta figurka, co si hraje na dámu, chce dát mat svému královskému otci. Tas, ty grázle! No tak, jdeme na to.
- OSWALD** Pomoc! Vražda! Pomoc!
- KENT** Dělej! Braň se! No tak, slouho. Udeř! *(Bije ho)*
- OSWALD** Pomoc! Haló! Vražda! Vražda!
- Vystoupí Edmund s taseným mečem.*
- EDMUND** Co je tu? Co se děje? Dost už! Dost!
- KENT** Dostaneš dost, jestli chceš, mladíku!

Vystoupí Cornwall, Regan, Gloster a sloužící.

- GLOSTER** Co se tady děje?
- CORNWALL** Je-li vám život milý, nechte toho!
Kdo neschová zbraň, zemře. Co jsou zač?
- REGAN** Poslové od sestry a od krále.
- CORNWALL** Oč jde? Tak mluvte!
- OSWALD** Já sotva, pane, dechu popadám.
- KENT** Aby ne, když ses chtěl zdejchnout, ty padavko.
- CORNWALL** Tak dozvím se, proč jste se bili?
- OSWALD** Ten grobián, kterého jsem šanoval jen kvůli...
- KENT** Kvůli čemu jsi mě šanoval, ty nulo? Vážený pane, dovolte mi, abych toho darebáka zašlapal do vápna a vymaloval s ním latrínu.
- CORNWALL** Tak dost už, člověče! Copak se neumíte chovat slušně?
- KENT** To umím, pokud zrovna nemám zlost.
- CORNWALL** A co vás rozzlobilo?
- KENT** Že grázl jako on smí nosit zbraň,
když nemá kouska cti. Tihleti bodří hoši
jak krysy skousnou každou prašivinu.
Svým pánům, co se topí v nepravostech,
mažou med kolem huby, poklonkují
a přilévají olej do ohně.
Vědět nic nechtějí. Co? Ty se tlemíš?
Jen se směj, já ti srazím hřebínek
a zaženu tě domů do kurníku.
- CORNWALL** Co to do vás vjelo? Jste šílený?
Co jsi mu udělal?
- OSWALD** Já? Vůbec nic.
Jeho pán, král, mě z nedorozumění
onehdy ráčil udeřit, a on,
aby se králi zavděčil, mi hned
zezadu podtrh nohy. Já tam ležím,
a tenhle hrdina mě uráží,

řve na mě k potěšení krále Leara,
který ho za to ještě pochválil.
Když mě tu viděl, zase dostal kuráž
a tasil na mě.

CORNWALL Přineste mu pouta!
Ten drzý tlučhuba a výtržník,
dostane lekci –

KENT Já sloužím králi
a přijel jsem k vám z jeho pověření.
Dotkli byste se jeho majestátu
i osoby, kdybyste jeho posla
tak znectili.

CORNWALL Pouta sem! Na mou čest,
necháme ho tu v poutech do oběda.

REGAN Ne, do večere. Celou další noc.

KENT I k psovi svého otce byste byla
vlídnější.

REGAN K jeho pohůnkovi ne.

CORNWALL A přesně o takových jako tehle
nám sestra píše. Máš ty pouta? Pojd' sem!

Sluhové přinesou pouta.

GLOSTER Milosti, prosím, nedělejte to.
Král bude to brát jako pohanu
své vlastní osoby, když jeho posla
tak zostudíte.

CORNWALL Zodpovím si to.

REGAN Mnohem hůř bude to brát moje sestra,
že člověk, který plnil její úkol,
byl napaden a zbit. Nasaď mu pouta!

Kent dostane pouta.

Půjdeme, drahý.

Odejdou všichni kromě Glostra a Kenta.

GLOSTER Příteli, odpusťte, je ale známo,
že když si vévoda postaví hlavu,
je neoblomný. Zkusím se vás zastat.

KENT Prosím vás, ne. Jsem ušlý, unavený.
Koho netlačí špatné svědomí,
spí všude dobře. Přeji dobré ráno!

GLOSTER Vévoda pochybil. To bude malér.

Odejde.

KENT Můj dobrý králi, dostal jsem se teď,
z bláta do louže! V nouzi nejvyšší
však přišel zázrak. Cordelie píše.
Naštěstí zpráva o mé tajné misi
ji dostihla a udělá si čas,
aby tu strašnou nespravedlnost
napravila. Vždycky je naděje,
že se zas na nás štěstí usměje.

Usne.

SCÉNA 3.

V LESE.

Vystoupí Edgar.

EDGAR Vyhlásili proti mně štvanici.
Číhají všude. Přežiju, jen když jim
nepadnu do rukou.
Vezmu si příklad z bědných pomatenců,
co s křikem toulají se po kraji,
do ztuhlých nahých paží vrážejí si
hřebíky, třísky, proutky rozmarýny
a hrůzně zohavení obcházejí
vesnice, mlýny, farmy, salaše,
kde vyžebraávají si almužnu.
Jsem ubohý Tom! Boží stvoření!
Edgar je pryč. V blázna se promění.

Odejde.

SCÉNA 4.

PŘED GLOSTROVÝM HRADEM.

Kent sedí v poutech. Vystoupí Král Lear, a Šašek.

- KRÁL LEAR** Je podivné, že z domu odjeli
a že se nevrátil můj posel.
- KENT** Můj vzácný pane, buďte zdrav!
- KRÁL LEAR** Ha!
Ta potupa! Děláš si legraci?
- KENT** Ne.
- ŠAŠEK** Cha, cha! Takové náramky ho musí škrtit.
- KRÁL LEAR** Kdo nedbal na to, co jsi zač, a dal
tě spoutat?
- KENT** Byli to on a ona.
Váš zeť a vaše dcera.
- KRÁL LEAR** Ne.
- KENT** Jo.
- KRÁL LEAR** Já říkám ne.
- KENT** Já říkám ano.
- KRÁL LEAR** To by si netroufli.
- KENT** A přece troufli.
- KRÁL LEAR** Při samém nebi, ne.
- KENT** Při samém pekle, ano.
- KRÁL LEAR** Není možná!
To nesmějí, to by bylo horší než vražda.
Tím pošlapali všechna pravidla.
- ŠAŠEK** Bude zima, bude mráz, kam se, ptáčku, kam schováš?

Když nekápne nic od táty,
on pro děti je přítěží,
však když je táta bohatý,
o jeho přízeň soutěží.
Šťěstí je děvka prodejná,
jen k těm, kdo zaplatí, se má.
Ale ty jsi zaplatil dceruškám na léta dopředu,
a vidíš, jak zle jsi na to doplatil.

KRÁL LEAR

Ne!
Nesmím se tomu poddat! Kde je dcera?

KENT

Je uvnitř s vévodou.

KRÁL LEAR

Zůstaňte tady.

Půjdu tam sám.

Odejde.

ŠAŠEK

Nic víc jsi neproved?

KENT

Ne.

ŠAŠEK

Za kolečko, které stoupá k vrcholu, je dobré se zapřáhnout. Když se velké kolo řítí do propasti, musíš mu z cesty, nebo si zlámeš vaz.

KENT

Kde ses to naučil, blázne?

ŠAŠEK

V poutech ne, blázne.

Vystoupí Král Lear a Gloster.

KRÁL LEAR

Nechtěl jsem s mnou mluvit? Celou noc
že cestovali a jsou unavení?
To není odpověď.

GLOSTER

Můj vzácný pane,
Vždyť znáte vévodu. Nedá si říct.
Je zatvrzelý.

KRÁL LEAR

Ty mi nerozumíš?

GLOSTER

Rozumím velmi dobře, Veličenstvo.

KRÁL LEAR

Král s ním chce mluvit, s jeho ženou zas
chce, touží mluvit její drahý otec.
Vyřídils jim to? Je má vlastní krev!
A vévoda je prudký? Řekni mu --

Ne, ještě ne. Je přece unavený.
Unáhlil bych se, kdybych jednání
člověka, jenž je na pokraji sil,
soudil tak přísně. (*Pohlédne na Kenta.*)

Kruci! Ale proč
tu tenhle takhle sedí? To je důkaz,
že vévoda a dcera se mnou hrají
falešnou hru. – Honem ho odvažte! –
Jděte za vévodou a jeho ženou
a řekněte jim, ať hned přijdou sem,
nebo jim na dveře od ložnice
zabuším tak, že mrtvý by se vzbudil.

GLOSTER Kéž bych spor mezi vámi urovnal!

Vystoupí Cornwall, Regan a sloužící.

KRÁL LEAR Přeji vám dobré ráno.

CORNWALL Bud'te zdráv!
Kent je osvobozen.

REGAN Ráda vás vidím, otče.

KRÁL LEAR To moc rád slyším, Regan, protože
kdybys mě tady neviděla ráda,
proklel bych hrob tvé matky jako hrob
cizoložnice. Drahoušku,
nevděk tvé sestry mě tak strašně ranil.
Nevěřila bys tomu, jak je zlá.

REGAN Prosím vás, otče, uklidněte se.
Spíš věřím tomu, že jí křivdíte,
než že by ona byla zlá.

KRÁL LEAR Co říkáš?

REGAN Má sestra jistě ani v nejmenším
nepochybila. Pokud zarazila
divoké rejdy vaší družiny,
pak oprávněně. Za to nelze klást
jí žádnou vinu.

KRÁL LEAR Já ji proklínám!

REGAN Jste, otče, starý.
Vaše dny už jsou takřka sečteny

a bude moudré, když se dáte vést
někým, kdo chápe lépe nežli vy,
co je teď pro vás dobré. Prosím vás,
vraťte se zpátky k sestře, řekněte jí,
že jste to přehnal.

KRÁL LEAR

Mám se omluvit?

Tak koukni, jak by se měl chovat král.
„Dceruško, přiznám se ti, už jsem starý (*Poklekne*)
a k ničemu. Na kolenou tě prosím
o skývu chleba, šat a skromné lože.“

REGAN

Prosím vás, nechte toho šaškování
a vraťte se k mé sestře.

KRÁL LEAR

(*Vstane*) Nikdy, Regan.
Kéž nebe na tu nevděčnici sešle
pomstu a hněv! Kéž její mladé kosti
ochromí nákaza!

CORNWALL

Styděte se, pane!

REGAN

Bohové, takhle proklejete mě,
až vám to jiný vrtoch poručí.

KRÁL LEAR

Ne, Regan, tebe nikdy neprokleju.
Jsi něžná, mírná, nemáš v povaze
být takhle zlá. Ty by jsi nemohla
mi kazit radost, krátit doprovod,
ztenčovat důchod, křičet, urážet mě,
a navíc ještě zavřít na zámek
přede mnou dům. Ne. Ty víš, co se patří.
Tys nezapomněla, že jsem vám dal
půl království.

REGAN

Tatínku, mluvte k věci.

KRÁL LEAR

Kdo tady nechal mého posla v poutech?

Vystoupí Goneril a Oswald.

KRÁL LEAR

(*Ke Goneril*) Ty si mi troufáš přijít na oči?
Regan, co je? Bereš ji za ruku?

GONERIL

A proč ne, otče? Co jsem provedla?
Ve své stařecké pomatenosti
vidíte ve všem zločin.

KRÁL LEAR Vydrž, srdce!
Kdo tu dal mého sluhu na pranýř?

CORNWALL Já, pane, ale za své chování
by zasloužil hůř ztrestat.

KRÁL LEAR Cože? Vy?

REGAN Otče, tak dost. Myslete na své stáří.
Propustte půlku družiny a s ní
se vraťte k sestře. Až uplyne měsíc,
můžete přijet k nám. Teď nejsme doma
a nejsme přichystáni na váš příchod,
takže vás nemůžeme se ctí přijmout.

KRÁL LEAR K ní? Vrátit? Chudší o padesát mužů?
Ne. Radši budu spát pod širým nebem,
vydaný krutým žvlům napospas.
To radši kleknu před tím Francouzem,
jenž bez věna si vzal mou nejmladší,
a vyžebrám si od něj prostředky
na holé živobyті. K ní se vrátit?
To radši budu sloužit jako kočí
tomuhle grázlovi. (*Ukazuje na Oswalda.*)

GONERIL Jak přejete si.

KRÁL LEAR (*Ke Goneril*) Prosím tě, nedožeň mě k šílenství!
Už nebudu tě obtěžovat. Sbohem.
Však si tě hanba najde. Nevolám ji.
Nesvolávám na tebe hromy blesky
a bohům nežaluju, co jsi zač.
Naprav se, chceš-li. Dám ti na to čas.
Jsem trpělivý. Budu u Regan,
já i má stovka rytířů.

REGAN To ne!
Nečekala jsem vás a neschystala
nic pro váš příjezd. Poslechněte sestru.
Ten, kdo má rozum, vidí, že váš hněv
a zlost jsou známkou stáří, takže – prostě –
sestra to myslí dobře.

KRÁL LEAR Opravdu?

REGAN No jistě! Pche! Padesát rytířů!
To není dost? Proč chcete víc? Proč tolik?
Takové množství lidí v jednom domě!
Pod dvěma pány! Kdo udrží klid?
To nejde. To je skoro nemožné!

GONERIL Vždyť by vám, otče, dobře posloužili
i její lidé nebo moji u mě.

REGAN Ano! A kdyby nebyli dost dbalí,
však my jim dáme! Chcete-li jet ke mně,
vemte si s sebou pětadvacet mužů.
Víc ne. Víc už by bylo nebezpečné.
A víc jich nepovolím.

KRÁL LEAR Dal jsem vám všecko –

REGAN Bylo načas.

KRÁL LEAR Dovolil jsem vám spravovat svou zem.
A jediný můj požadavek byl
ta stovka rytířů. K tobě smím tedy
jen s pětadvaceti? Tos řekla, Regan?

REGAN A trvám na tom. Víc už ani jeden.

KRÁL LEAR Zlo není zas tak zlé, když vedle něj
je větší zlo. Co není nejhorší,
má šanci na pochvalu.
(*Ke Goneril*) Půjdu k tobě.
Tvých padesát je víc než dvacet pět.
Dvojnásob máš mě radši.

GONERIL Otče, k čemu
vám bude pětadvacet, deset, pět,
když u mě bude lidí dvakrát tolik,
aby vám posloužili?

REGAN K čemu jeden?

KRÁL LEAR Takhle se nikdo neptá! Každý žebrák
má toho mnohem víc, než potřebuje.
Kdo nemá víc, než co je holá nutnost,
je zvíře, a ne člověk. Ty jsi dáma.
Kdybys jen chtěla zakrýt nahotu,
nač by ti byla tahle paráda,
která tě ani nezahřeje? Mrchy,

já se vám pomstím tak, že celý svět –
udělám něco – ještě nevím co –
je ale jisté, že to bude děs,
co země nepoznala. Myslíte si,
že budu brečet? Brečet ne. To ne!
Mám sice důvod plakat, ale dřív
než slzu uroním, se moje srdce
roztříští. Šašku, já se vážně zblázním!

Odejdou Král Lear, Gloster, Kent a Šašek. Hromy a blesky.

CORNWALL Půjdeme dovnitř. Blíží se k nám bouřka.

REGAN Ten dům je malý. Otec s průvodem
by se sem stejně ani nevešli.

GONERIL Má jen, co chtěl. Jak si kdo ustele,
tak si i lehne.

REGAN Pokud jde o něj, ráda se ho ujmu,
z ostatních ani jednoho.

GONERIL Má řeč.

Vystoupí Gloster.

GLOSTER Král se moc rozzlobil.

CORNWALL Kam hodlá jet?

REGAN Ne abyste ho tady zdržoval.

GLOSTER Proč ne. Už padá tma a zved se vítr.
V širokém okolí tu není keř,
kam by se schoval.

GONERIL Jsou to paličáci.
Dá jim to lekci. Bránu zavřete.
Má s sebou bandu všehoschopných chlapů.
Opatrnost je matka moudrosti.

CORNWALL Zavřete bránu. Bude krutá noc.
Regan vám radí dobře. Pryč z té sloty.

Odejdou.

--- PŘESTÁVKA ---

J E D N Á N Í III.

SCÉNA 1.

NA VŘESOVÍŠTI.

Bouře. Vystoupí Kent z jedné a Šlechtic z druhé strany.

KENT Kdo je tam? Krom té strašné sibérie?

ŠLEHTIC Člověk, v němž bouří to jak v povětří.

KENT Já vím, kdo jste,
a proto bez obav vám prozradím
významnou zprávu. Mezi Albanym
a Cornwallem to nyní velmi vře,
i když se jim to zatím daří tutlat.
Pravda je, že na naši slabou zem
z Francie táhne vojsko. Prosím vás,
pokud mi důvěřujete, pak hned
pospěšte do Doveru. Vděčně vás tam
přivítá někdo, komu vylíčíte,
jak nepřírozeným a šíleným
útrapám je tu vystavený král.
A až budete mluvit s Cordélií
což budete –, dejte jí tenhle prsten.
Ona vám poví, kdo jsem, i když teď
nevíte o mně nic. Jdu najít krále.

Odejdou každý na jednu stranu.

SCÉNA 2.

JINDE NA VŘESOVÍŠTI.

Bouře trvá. Vystoupí Král Lear a Šašek.

KRÁL LEAR

Duj, větre, až ti tváře prasknou! Zuř!
Proudy a smrště vody, lijte se,
zmáčejte věže, domy zatopte!

ŠAŠEK

Kdo pouze, když je krásný čas,
pánovi svému slouží,
zdrhne, když přijde déšť či mráz,
a pána nechá v louži.
Jenom já blázen zůstávám,
když moudří práskli do bot.
Já hlupák ale pravdu mám,
oni jen hloupý důvod.

Ó, strýčku, dostávat kapky doma v teple je lepší než tenhle slejvák
venku. Pojdte se schovat! Odproste dcerky. Tahle noc nemá
slitování ani s mudrci, ani s blázny.

KRÁL LEAR

Dšti, ohni! Rachoť, hrome! Chlístej, dešti!
Hrom, vítr, oheň, déšť mi nevadí.
Vy nejste moje dcery. Vám jsem nedal
své království, vy nejste moje děti.
Vy mi nic nedlužíte, proto s chutí
spouštějte hrůzu. Klekám před vámi,
já vetvý, chorý, vysmíváný stařec.
A přece spílám vám za to, že jste
se, mocné živly, spikly proti mně
se dvěma proradnými dcerami
a mučíte mě. Ó! Ó! To je zlé!

Vystoupí Kent.

KENT

Kdo je tam?

ŠAŠEK

Kdo jiný než Jeho Veličenstvo a moje maličkost, tedy mudrc a
blázen.

KENT

Můj vzácný pane! O kus dál je chatrč,
ta přátelsky vás skryje před bouří.

KRÁL LEAR

Pojď, chlapče. Je ti zima? Mně je strašná.
Kde je ta tvoje chatrč, příteli?
Nouze je čarovná a z nicotnosti
učiní poklad. Pojďme do chatrče.

Odejdou Král Lear a Kent.

ŠAŠEK V takové slotě by i děvka ztratila chutě.
Než půjdu, dovolím si jedno proroctví:
Až co se káže, přejde v činy,
trestat se začnou lotroviny,
až přestane nám vládnout móda
a do vína nekápne voda.
Až bude spravedlivé právo
a zlodějů míň, než je zdrávo.
Až lichváři se vzdají zisku,
vládci povládnou bez útisku.
Až skoncuje se s pomluvami
a děvky začnou stavět chrámy,
pak naše krásná Anglie
snad konečně se dožije
toho, že dojde k nápravě.
Svět přestane stát na hlavě.

Odejde.

SCÉNA 3.

NA GLOSTROVĚ HRADU.

Vystoupí Gloster a Edmund.

GLOSTER Je to hrůza, Edmund, jak se ke mně chovají. Poprosil jsem je, aby s ním měli slitování, a rázem jsem se stal ve vlastním domě pátým kolem u vozu.

EDMUND Opravdu je to děsné! Nelidské!

GLOSTER A je tu ještě horší věc. Dnes večer mi přišel dopis. Nikomu o tom neříkej, je to nebezpečné. Část cizích vojsk už je v zemi. Musíme stát při králi. Půjdu ho vyhledat a tajně mu pomůžu. Ty zatím zabav vévodu, aby si nevšiml, že jsem pryč. Chystají se divné věci. Edmund, prosím, buď opatrný.

Odejde.

EDMUND O tom tvém dobrém, ale zrádném skutku vévodu zpravím. O dopisu taky. Ta zásluha mi jistě vynese všechno, oč otec přijde. Jdu tam hned. Když staří klopýtnou, mladí jdou vpřed.

Odejde.

SCÉNA 4.

NA VŘESOVÍŠTI PŘED CHATRČÍ.

Vystoupí Král Lear, Kent a Šašek.

KENT Tady je to, můj pane. Vstupte, prosím.
Noc je dnes příliš drsná na to, aby
jí člověk mohl čelit.

Bouře trvá.

KRÁL LEAR Nech mě být.

KENT Prosím vás, jděte.

KRÁL LEAR Ty dvě nevděčnice!
Jako bych ukousl si ruku, která
mě živila. Já se jim ale pomstím.
Ne, plakat nebudu. V takovou noc
mě vyhnat ven!

KENT Pane, jděte dovnitř.

KRÁL LEAR Prosím, jdi ty. A odpočiň si. Mně
ta bouřka aspoň nedovolí myslet
na ještě horší strasti. Já pak přijdu.
(*K Šaškovi*) Chlapče, běž první. – Nuzní bez domova. –
Jdi. Já se pomodlím a půjdu spát.

Šašek jde dovnitř, zevnitř se ozve vřískot, Šašek vyběhne ven.

ŠAŠEK Strýčku, nechod' tam! Pomoc! Pomoc!

KENT Kdo je tam?

ŠAŠEK Nějaký duch.

KENT Pojd' ven.

Vystoupí Edgar v převleku za potulného blázna.

EDGAR Utečte! Děsivý ďábel je mi v patách. Severák fičí přes jehličí. Hú!
Vraťte se do studených postelí a tam se zahřejte! Tomovi je zima.
Dz dz dz dz dz! Chraňte se před vichřicí, před ničivou silou hvězd a
před vším zlým. Podarujte Toma, ďábel ho pronásleduje a už ho
málem má. Tady je a tady. A hned zas tu a tady, tam a všude,
všude, všude.

Bouře trvá.

KRÁL LEAR To ho tak zubožily jeho dcery?
Všechno's jim dal a nenechal sis nic?

KENT On nemá žádné dcery, vzácný pane.

KRÁL LEAR Lžeš! Takhle bídně může dopadnout jenom ten, kdo má nelaskavé dcery. To je trest za to, že si v hnízdečku odchoval ty dvě kruté kukačky.

EDGAR Kukačka kuká na buku.
Kukú, kukú, ku ku ku!

ŠAŠEK Tahle studená noc z nás ze všech udělá blázny.

EDGAR Tomovi je zima.

KRÁL LEAR Co jsi býval zač?

EDGAR Býval jsem poskokem své paní, pyšnil se svým účesem a svými city. A páchal s ní temné skutky v ústraní. Co slovo, to přísaha, co přísaha, to lež před tváří nebes. Víno jsem pil jak duha, kostky a karban miloval a holek míval jako sultán. V srdci samou faleš, v hlavě samou špatnost, na ruku samou krev. Odvrať své kroky od bordelu, svou ruku od ženských vnad a své jméno od dlužních úpisů. Protože pořád ještě:
Severák fičí přes jehličí. Fíííí! Húú! Hou
Kvílím s meluzínou.
Královskej kluku, jdem! Kupředu poklusem!

Bouře trvá.

KRÁL LEAR Copak člověk není nic víc než tohle? Koukněte na něj. My tři jsme vedle tebe umělí a falešní! Ty jsi ale skutečnost sama. Člověk sám o sobě není nic jiného než takové ubohé, holé, dvounohé zvířátko, jako jsi ty. Pryč se zbytečnostmi! Tohle musí dolů.

Strhává ze sebe šaty.

ŠAŠEK Prosím tě, strýčku, klid! Na koupání je moc velká zima. Vidíte, kráčející plamínek. Světýlko v pustině, to je jako vášeň starého chlípníka.

Vystoupí Gloster s pochodní.

EDGAR To je ten děsný ďábel Ďumburas, co vychází z pekel za klekání. Kdo ho spatří, oko se mu zakalí, druhé začne šilhat a naroste mu kozí pysk. Kam ten vkročí, všechno živé hyne.

KENT Kdo jsi? A co tu hledáš?

GLOSTER Kdo jste vy? Řekněte svá jména!

EDGAR Já jsem chudáček Tom, který jí žáby a ropuchy a pulce, a taky ještěrky a mloky, a když ho bere ďas a honí ho čert, jako zákusek dá si kravský lejno, pije zelený sliz ze stojatých vod a do klády ho dávají a do šatlavy zavírají.
Bacha na toho za mnou. Čerte, lehni, ani se nehni!

GLOSTER Veličenstvo, s kým se to bavíte?

EDGAR Král temnot, to je mocný pán.

GLOSTER Jak zkažené jsou naše děti, pane, když nenávidí vlastní rodiče.

EDGAR Tomovi je zima.

GLOSTER Pojd'te. Má oddanost k vám nestrpí, abych poslouchal slepě vaše dcery. Řekly, abych vás dovnitř nepustil a napospas vás nechal kruté noci. Našel jsem vás a teď vás odvedu tam, kde se najíte a zahřejete.

KRÁL LEAR Nejdřív si promluvím s tím filozofem. Co studujete?

EDGAR Jak přelstít ďábla a vyhubit vši.

KENT Naléhejte na něho, prosím vás. Přichází o rozum.

GLOSTER Ne vlastní vinou.
Bouře trvá.

Dcery ho chtějí zabít! Chudák Kent to dobře odhadl! Kde je mu konec? Řek's, že král blázní? To já, příteli, už napůl šílim. Měl jsem syna, jehož jsem zavrhl, neboť mi chystal smrt. Teď nedávno. Já miloval ho víc než kterýkoli otec svého syna.

A z žalu ztrácím rozum. To je noc!
Prosím vás, Veličenstvo –

KRÁL LEAR S dovolením.
Vznešený filozof, půjdeme.

EDGAR Tomovi je zima.

GLOSTER Ty, příteli, se ohřej v chatrči.

KRÁL LEAR Všichni jdeme za ním.

KENT My jdeme tam.

KRÁL LEAR On taky!
Já neopustím svého filozofa.

KENT Prosím vás, bez něj nikam nepůjde.

GLOSTER Tak ať jde s námi.

KENT Chlapče, pojd'. Půjdeme všichni.

Odejdou.

SCÉNA 5.

NA GLOSTROVĚ HRADU.

Vystoupí Cornwall a Edmund.

- CORNWALL** Než z jeho domu odejdu, ještě se mu pomstím.
- EDMUND** Mám strach, Milosti, co si o mně lidi pomyslí, až zjistí, co jsem z oddanosti k vám udělal.
- CORNWALL** Vypadá to, že tvůj bratr nejednal ze zlé vůle, když ho chtěl zabít, ale správně vycítil, že někdo tak špatný nemá právo na život.
- EDMUND** Jak je osud škodolibý, že musím s lítostí říct to, co říct musím! Tohle je ten dopis, o kterém se zmínil a který dokazuje, že otec je špehem Francie. Při nebesích! Kéž by on nebyl zrádce a já jeho udavač!
- CORNWALL** Pojdme za vévodkyní.
- EDMUND** Pokud je to, co se tam píše, pravda, pak vás čeká hodně práce.
- CORNWALL** Ať je to pravda nebo ne, na tebe čeká glosterské hrabství. Zjisti, kde tvůj otec je, abychom ho mohli dát zatknout. Věřím ti, chlapče. A neboj se, já ti svou přízní tvého otce víc než vynahradím.

Odejdou.

SCÉNA 6.

VE STAVENÍ U GLOSTROVA HRADU.

Vystoupí Gloster, Král Lear, Kent, Šašek a Edgar.

- GLOSTER** Tady vám bude líp než venku. Žádná sláva to sice není, ale udělám, co budu moct, abych to ještě vylepšil. Za chvíli se vrátím.
- KENT** Utrpení mu docela zatemnilo mozek. Nebe vám žehnej za vaši laskavost!
- Odejde Gloster.*
- ŠAŠEK** Strýčku, kdo myslíte, že je větší blázen: šlechtic, nebo sedlák?
- KRÁL LEAR** Král! Král!
- ŠAŠEK** Ne. Přece sedlák, z jehož syna se stal šlechtic, protože se ten sedlák musel zbláznit, když ze svého syna udělal něco lepšího, než je on sám.
- KRÁL LEAR** Tisíc ďáblů bych na ně pošval, aby je napíchli na rožeň, až by to zasyčelo.
Ne! Víím, co udělám. Pošlu je k soudu. *(K Edgarovi)* Učený soudce, vy sedíte zde. *(K Šaškovi)* Ty, moudrý chlapče, tu. Ty lišky tady!
- KENT** Co je vám, pane? Kam to zíráte?
Pojďte si odpočinout na loži.
- KRÁL LEAR** Nejdřív chci vidět, jak je odsoudí.
(K Edgarovi) Vy, soudce v taláru, vezměte místo.
(K Šaškovi) Ty budeš přísedící, takže si přisedni zde.
(Ke Kentovi) Vy, pane porotce, sedíte tady.
- EDGAR** Líčení začíná.
- KRÁL LEAR** Jako první předvolejte Goneril. Přísahám před tímto ctihodným shromážděním, že svého nebokého královského otce odkopla jako psa.
- ŠAŠEK** Předstupte, madam. Jmenujete se Goneril?
- KRÁL LEAR** To nemůže popřít.

ŠAŠEK Promiňte, přehlíd jsem vás jako krajinu.

KRÁL LEAR Tady je druhá. Na očích jí vidím,
jak zlé má srdce. Zastavte ji! Honem!
Do zbraně! Palte! Soud je podplacený.
Prodejný soudce, tys ji nechal utéct?

EDGAR Svaté šílenství!

KENT Uklidněte se, pane. Býval jste
vždy pyšný na svůj klid a rozvahu.

KRÁL LEAR Všechna ta psiska na mě štěkají:
Haf a Baf a Raf.

EDGAR Tom je odežene! Táhněte, čoklové!
Ať je slídič, stavěč, stopař,
buldok, jezevčík či ohař,
ať je chlupatý či nahý,
ať má oháňku či pahýl,
když na něj Tom vezme bič,
pes se lekne a je pryč.
Dz dz dz dz dz!

KRÁL LEAR Podívejme se pod kůži Regan. Co se jí to udělalo na srdci? Z čeho
příroda zhotovuje tak tvrdá srdce? (*K Edgarovi*) Vás, pane, přibírám
ke své stovce rytířů. Jen se mi nelíbí vaše ošacení. Oblékněte se
pořádně.

KENT Pojdte si lehnout, odpočinete si.

KRÁL LEAR Nerušit! Nerušit! Zatáhněte závěs. Tak! Správně! Ráno půjdeme na
večeři. Tak! Správně!

ŠAŠEK A já půjdu spát před obědem.

Vystoupí Gloster.

GLOSTER Příteli, kde je král?

KENT Tam, ale nerušte ho. Zešílel.

GLOSTER Vem ho do náručí a pojdte, prosím.
Chystají se ho zabít. Slyšel jsem to.
Venku je bryčka. Uložte ho na ni
a pospíchejte do Doveru, kde vás

uvítají a ochrání. Tak honem.
Za půlhodiny už by bylo pozdě.
Zabili by ho, tebe, každého,
kdo králi pomáhá. Zvedněte ho
a pojdte za mnou. Já vás vybavím
tím nejnutejnějším.

KENT

Usnul únavou.
Odpočinek mu mohl vrátit síly,
to další trmácení pro něj bude
moc nebezpečné.

GLOSTER

Pojďte. Jdeme! Jdeme!

Odejdou všichni kromě Edgara.

EDGAR

Nejhůře snáší utrpení ten,
kdo zůstal se svým žalem samotén.
Máme-li ale druhy v neštěstí,
vždy uleví to naší bolesti.

Odejde.

GLOSTER Bohové! Že se, paní, nestydíte.
Tím krutým zacházením splácíte
mou pohostinnost? Co mi chcete dělat?

CORNWALL Nedostal jsi snad dopis z Francie?

REGAN Odpověz. No tak! Stejně všechno víme.

CORNWALL Jsi ve spojení s vojsky cizí země,
která nás napadla?

REGAN Odpověz!

GLOSTER Dostal jsem dopis plný dohadů
od člověka, jenž není nepřítel,
spíš stojí někde mezi.

CORNWALL Žvásty.

REGAN Lež.

CORNWALL Kam's poslal krále?

GLOSTER Odjel do Doveru.

REGAN Proč do Doveru? Já jsem tě varovala –

CORNWALL Proč do Doveru? Ať nejdřív odpoví.

REGAN Proč do Doveru? Tak odpovězte, pane!

GLOSTER Nechtěl jsem vidět, jak mu chudákovi
vydrápeš oči a tvá sestra
mu zdrásá tváře svými tesáky.

CORNWALL To neuvidíš. – Podržte tu židli. –
Patou ti oči z důlků vydlobnu.

REGAN To druhé taky. Ať jsou na tom stejně.

CORNWALL Chceš vidět pomstu?

SLOUŽÍCÍ Pane, zadržte!
Sloužím vám od dětství a nikdy jsem
vám neposloužil líp než teď, když prosím,
abyste toho nechal.

REGAN Co, ty pse!
Cos to řek?

CORNWALL Ty syčáku!

Tasí a bijí se.

SLOUŽÍCÍ Tak pojďte! Vylijte si na mně zlost.

Regan vezme meč a sloužícího zezadu probodne, ten zemře.

CORNWALL A teď zas ty. Ven z důlku, slizká koule!

GLOSTER Nic nežli tma a děs. Edmunde, kde jsi?
Můj synku, zlostí vzplaň a pomsti mě.

REGAN Marně ho voláš. Ten tě nenávidí.
Tvou zradu odhalil nám právě on.
Tebe oželí s velkou radostí.

GLOSTER Já hlupák! Edgar za nic nemohl.
Odpusť mi, nebe, a Edgara chraň!

REGAN Vykopněte ho z brány. Do Doveru
může jít po čuchu.

Odejde Gloster, odváděný Sloužícím.

Co je ti, muži?

CORNWALL Jsem raněný. Odved' mě odtud, ženo.
– Ten slepý lump ať táhne. Mrtvolu
vyhod'te na hnůj. – Regan, krvácím.
Být zraněn právě teď! Podej mi ruku.

Odejde Cornwall, odváděný Regan.

JEDNÁNÍ IV.

SCÉNA 1.

NA VŘESOVÍŠTI.

Vystoupí Edgar.

- EDGAR** Je lepší vědět, že jsem nikdo, než si myslet, že jsem někdo, a být nic. Ten, kdo je na tom zle, smí věřit, že si polepší, a nemá proč se bát.
- Vystoupí Gloster.*
- Otec! A slepý? Světe! Světe! Světe!
- GLOSTER** Nemusím vidět, když nemám kam jít. Slepě jsem tápal, když jsem viděl dobře. Své dary často promrháme, zato ztráty nás posílí. Edgare, synku, v hněvu a zaslepení jsem tě zavrhl, kdybych se směl tvé tváře zase dotknout, vrátíš mi zrak. Kdo je tam? Co jsi zač?
- EDGAR** Tomovi je zima.
- GLOSTER** To je ten nahý poděs?
- EDGAR** Tomovi je zima. *(Stranou)* Už nemohu.
- GLOSTER** Chlapče, pojď blíž.
- EDGAR** *(Stranou)* A přece budu muset. – Zdar vašim očím, z kterých teče krev.
- GLOSTER** Věděl bys, jak se dostat do Doveru?
- EDGAR** Přes pole a přes ploty, pěšinou a úžlabinou.
- GLOSTER** Vezmi si moje zlato. Když tě osud připravil o vše, moje bída tě učiní šťastnějším! – Víš, kde je Dover?
- EDGAR** Vím.

GLOSTER

Tyčí se tam děsivé útesy
a hledí do bezedné hlubiny.
Na okraj skaliska mě přivedeš
a já tě obdaruji tak, že skončí
navždy tvá bída. Z toho místa už
doprovod nežádám.

EDGAR

Poděj mi ruku.
Tom tě tam dovede.

Odejdou.

SCÉNA 2.

PŘED PALÁCEM ALBANYHO.

Vystoupí Goneril a Edmund.

- GONERIL** Vítám vás u nás, pane. Divím se,
že nám vstříc nejde manžel.
Vystoupí Oswald.
Kde je pán?
- OSWALD** Je uvnitř, ale já ho nepoznávám.
Řek jsem mu, že se blíží cizí vojska,
a on se usmál.
- GONERIL** *(K Edmundovi)* Pak dál nechodte.
Ten zbabělec se na nic nezmůže.
Edmunde, vraťte se zpět ke švagrovi.
Zverbujte vojsko pod svým velením.
Já změním doma pořádek a dám
vařečku manželovi. Nemáte-li
strach riskovat, brzy vás požádám
o jistou věc. To noste.
(Dá mu dárek) Ani slovo.
Skloň ke mně hlavu. Tenhle polibek
ti zvedne odvahu a chlapskou sílu.
Držte se, pane, ať vám přeje štěstí.
- EDMUND** Jsem váš až za práh smrti.
- GONERIL** Drahý Glostre!
Odejde Edmund.
Jak muž se může lišit od muže.
Tobě by žena dala vše, co má.
Mé tělo ale zabral si ten hňup.
- OSWALD** Madam, přichází pán.
Odejde. Vystoupí Albany.
- GONERIL** Snad stojím za pozdrav.
- ALBANY** Ne, Goneril!
Nestojíš ani za prach, co ti vítr
nasypal do tváře. Mám z tebe strach.
- GONERIL** Nech toho! To jsou jenom hloupé řeči.

ALBANY Jste šelmy, a ne dcery! To je hrůza!
Tak hnusně, barbarsky se zachovat,
vlastního otce dohnat k šílenství.
Jak mohl švagr tohle dopustit?
On vladař na tom, kdo ho povznesl!

GONERIL Ty slabochu,
do tebe každý může kopnout, sketo.
ty strpíš urážku a nepoznáš,
kde končí čest a kde začíná hanba,
lituješ grázly, když jim někdo včas
překazí rejdy. Bubnuj do zbraně!
Tvou zemi ohrožuje nájezdník
a ty tu sedíš, hloupě rozumuješ
a kňouráš?. Proč?!

ALBANY Kdyby ses viděla!
Když ďábel ženskou posedne, pak není
strašnější pohled.

GONERIL Jenom hloupě žvaníš!

ALBANY Jsi stejně zvrácená a obludná,
jak se teď tváříš. Nejradši bych ti
zpřelámal kosti.

GONERIL Že bys byl přece chlap? Mňau!

Odejde. Vystoupí Posel.

ALBANY Co neseš?

POSEL Vévoda z Cornwallu je mrtev, pane.
Zabil ho sluha, když chtěl vypíchnout
hraběti z Glostru druhé oko.

ALBANY Cože!
Alespoň je vidět,
že nebe nespí a že rychle ztrestá
zločiny dole! Ale chudák Gloster!
A kde byl Glostrův syn, když se to stalo?

POSEL Přijel sem s paní.

ALBANY Ale tady není.

POSEL Ne, potkal jsem ho, když se vracel zpět.

ALBANY

Ví o té lumpárně?

POSEL

Ví, vzácný pane.
Sám svého otce udal a jel pryč,
aby dal volnou ruku těm, co potom
trest provedli.

ALBANY

Kéž, Glostre, budu moct
ti poděkovat za oddanost králi,
a pomstím tvoje oči. Příteli,
pojď dál. A vypovíš mi vše, co víš.

Odejdou.

SCÉNA 3.

VE FRANCOUZSKÉM LEŽENÍ U DOVERU.

Vystoupí Kent a Šlechtic.

- KENT** Znáte důvod, proč se francouzský král tak náhle vrátil domů?
- ŠLECHTIC** Nějaké státní záležitosti v zemi zůstaly nedořešené. Jde o věci nanejvýš závažné a nebezpečné, které vyžadovaly, aby okamžitě odjel.
- KENT** Jak královna přijala ty dopisy ode mě? Rozhněvala se?
- ŠLECHTIC** Ne zlost, spíš bolest s pohnutím se jí zračily ve tváři.
- KENT** Hvězdy nad námi určují, jací jsme. Jinak by sotva mohli mít stejný muž a stejná žena tak různé děti.
To bylo, než král odjel?
- ŠLECHTIC** Ne, až potom.
- KENT** Ubohý Lear je tady ve městě, v lepší chvílce si občas vzpomene, kdo je a kde je. Ale s vlastní dcerou se potkat odmítá.
- ŠLECHTIC** Proč, prosím vás?
- KENT** Hanbou se užírá, jak bezcitně dceři vše vzal, vyštval ji do ciziny a její majetek a práva dal jejím zlým sestřím.
- ŠLECHTIC** Chudák pán!
- KENT** Zavedu vás teď za ním a svěřím ho vaší péči.

Odejdou.

SCÉNA 4.

Celá se vypouští.

SCÉNA 5.

NA GLOSTROVĚ HRADU.

Vystoupí Regan a Oswald.

- REGAN** Švagrova vojska vyrazila?
- OSWALD** Ano.
- REGAN** Švagr jde s nimi?
- OSWALD** Ano, ale nerad.
Vaše sestra je mnohem lepší voják.
- REGAN** Lord Edmund s vaším pánem nemluvil?
- OSWALD** Ne, madam.
- REGAN** Co mu tak asi moje sestra píše?
- OSWALD** To nevím, paní.
- REGAN** Musel mít důvod, proč tam nezůstal.
Byla to hloupost nechat Glostra žít,
bez očí. Kam teď vstoupí, srdce všech
obrací proti nám. Snad Edmund jel
z lítosti za ním, aby ukrátil mu
ten trudný život ve tmě.
- OSWALD** Musím ho najít, mám pro něj ten dopis.
- REGAN** Zůstaň tu s námi. Zítra vyrážíme.
Cesty jsou nebezpečné.
- OSWALD** Nemůžu.
Má paní by se na mě zlobila.
- REGAN** Proč píše Edmundovi, co bys mu
nemohl vyřídit ty ústně? Možná
– já nevím. Odměním se ti, když mě
to necháš přečíst.
- OSWALD** Madam, to bych radši -

REGAN Tvá paní svého muže nemiluje.
Vím, že o tom víš.

OSWALD Já, madam?

REGAN My dva si rozumíme. Je to tak.
Proto ti na rovinu povím tohle:
Můj muž je mrtev. S Edmundem jsme si
už všechno řekli. Já se k němu hodím
víc než tvá paní. Ty víš, jak to myslím.
Jestli ho najdeš, odevzdej mu tohle.
A až své paní všechno vysvětlíš,
přesvědč ji, ať se chová rozumně.
Tak zatím sbohem. Kdybys náhodou
zjistil, kde je ten slepý zrádce, věz,
že kdo ho odpraví, si polepší.

OSWALD Kéž bych ho potkal, madam! Ukázal bych,
na čí jsem straně.

Odejdou.

SCÉNA 6.

V KRAJINĚ U DOVERU.

Vystoupí Gloster a Edgar ve venkovském oblečení.

GLOSTER Kdy začnem stoupat vzhůru na útes?

EDGAR Už se tam drápem. Vás to nezmáhá?

GLOSTER My nejdem po rovině?

EDGAR Je tu sráz.
Slyšíte dole moře?

GLOSTER Neslyším.

EDGAR Pak opouštějí vás i další smysly,
když zrak jste ztratil.
Stůjte! Jsme na místě. Závrať a děs
mě jímá při pohledu do té hloubky!

GLOSTER Postav mě, kde stojíš.

EDGAR Dejte mi ruku. Jste teď na krajíčku
hrůzného srázu.

GLOSTER A teď mě pusť!
Řekni mi sbohem a jdi rychle pryč.

EDGAR Tak sbohem, pane.

GLOSTER Přeji hodně štěstí.
(Poklekne) Vám, bohové,
před očima se světa odříkám
a pokojně svou trýzeň setřásám.
Je-li Edgar živý,
chraňte ho, prosím. Sbohem.

Udělá krok kupředu a spadne.

EDGAR Na shledanou.
Hej, pane! Slyšíte mě? Pane, mluvte!
Co je vám?

GLOSTER Jděte, nebraňte mi zemřít.

EDGAR Z takové výšky sletět, rozbil bych se jak vajíčko. Ty ale dýcháš, údy máš celé, nekrvácíš, mluvíš. Zázrak, že jsi to přežil. Řekni ještě něco.

GLOSTER Takže jsem spadl, nebo ne?

EDGAR Z vrcholu křídového útesu.

GLOSTER To jsem na tom tak zle, že už se ani nemůžu zabít?

EDGAR Cht' se mě.
Vstaň! Tak co? Cítíš nohy? Vida, stojíš!

GLOSTER Až příliš pevně.

EDGAR To je záhada.

Vystoupí Král Lear, ověšen lučními květy.

EDGAR Žalostný pohled!

KRÁL LEAR Řekni heslo.

EDGAR Majoránka.

KRÁL LEAR Jsi vpuštěn.

GLOSTER Ten hlas já znám.

KRÁL LEAR Hele! Goneril, a má šedou bradu! Plazily se přede mnou jako psi a povídaly, že jsem rozumbrada, i když jsem ještě neměl ani bradu, ani rozum. Na všecko mi kývaly. Ale copak je to nějaká debata? Ano? Ano. Ne? Ne. Jenže jen co jsem zmokl, jen co jsem si ve větru zadrkotal zuby, jen co mi hrom odmítl poslušnost, hned jsem přišel na to, co jsou zač, hned jsem je prokoukl. Ha! Ha! Neumí držet slovo. Řekly, že všecko zvládnou. To je lež. Na zimnici nestačím.

GLOSTER Na tenhle hlas si dobře vzpomínám.
Není to král?

KRÁL LEAR Jsem král. Král se všim všudy.
Na jednoho zle kouknu, kmán se třese.
Druhému dávám milost. Co jsi spáchal?

Cizoložství?
Nezemřeš. Zemřít za soulož? To ne!
Střízlík to dělá, i ta muška zlatá
se pěkně páří přímo přede mnou.
Ať žije soulož! I ten Glostrův bastard
byl k otci milejší než ke mně dcery
počaté v právoplatné posteli.
Ať chrápe každý s každým. Potřebuju
víc vojáků.

- GLOSTER** Dovolte, ať vám ruku políbím!
- KRÁL LEAR** Nejdřív ji otřu. Smrdí smrtelností.
- GLOSTER** Ty trosko života! Ve stejné nic
se změní celý svět. Znáte mě, pane?
- KRÁL LEAR** Poznávám tě podle očí. Tys na mě mrk! O nic se nepokoušej, slepý
Amorku! Já už se nezamiluju. Přečti si tuhle výzvu k souboji.
- GLOSTER** Nevidím ani slunce, natož výzvu.
- KRÁL LEAR** Čti.
- GLOSTER** Prázdnými důlky?
- KRÁL LEAR** Á, takhle je to?
Těžký úděl, ale aspoň jdeš nalehko a vidíš,
jak to na světě chodí.
- GLOSTER** Nevidím, jen tápu.
- KRÁL LEAR** Zbláznil ses? I slepý vidí, jak to na světě chodí. Koukej ušima!
- EDGAR** Jak moudrý smysl má ten nesmysl!
Jak šílená je pravda.
- KRÁL LEAR** Chceš plakat nade mnou? Vem si mé oči.
Dobře vím, kdo jsi. Jmenuješ se Gloster.
Buď klidný. S pláčem jsme se narodili.
Však víš, jen jsme se vzduchu nadechli,
a už jsme řvali. Dám ti přednášku.
- GLOSTER** Ta hrůza hrůzoucí!
- KRÁL LEAR** Pláčeme při zrození, že jsme přišli
na velkou scénu bláznů.

Vystoupí Šlechtic se sloužícími.

ŠLEHTIC Tady je. Zastavte ho. Sire, vaše
vznešená dcera –

KRÁL LEAR Jsem zajat? Nakládejte se mnou slušně,
získáte výkupné. Chci lékaře.
Něco mám s hlavou.

ŠLEHTIC Jak si přejete.

KRÁL LEAR Zůstal jsem na vše sám a bez pomoci?
Srdnatě zemřu. Jako švarný ženich.
Joj! Vesele! Jsem totiž, páni, král.
To byste neřekli. Vidíte, že ne?

ŠLEHTIC Jste král. A my vás ve všem poslechnem.

KRÁL LEAR Tak to mám šanci. Ale vy si ji musíte chytnout,
než vám uteče. Chyťte si mě! Chyťte si mě!

Uteče, Šlechtic a sloužící za ním. Vystoupí Oswald.

OSWALD To mám štěstí! Úlovek!
Za tvoji slepou hlavu dostanu
bohatou odměnu.

GLOSTER Příteli, dej do toho
co nejvíc síly.

Edgar vstoupí mezi ně.

OSWALD Chlape, ty si troufáš
pomáhat hledanému velezrádci?
Chceš nakazit se jeho neštěstím
a skončit stejně? Odstup od něho!

EDGAR A co bych odstupoval! Já si můžu stát, kde chci.

OSWALD Zmiz, darebáku, nebo zemřeš!

EDGAR Ale, milostpane, jděte si po svém a nechte chudáky na pokoji.
Kdybych se měl leknout takovýho, jako jste vy, tak už jsem dávno
pod drnem.

OSWALD Zmiz, křupane!

EDGAR S tímhle párátkem se šťourejte leda v zubech, pane, to na mě neplatí.

Bojují a Edgar Oswalda srazí.

OSWALD Zabils mě, lotře. Vem si, co mám v kapsách.
Polepšíš si, když moje tělo pohřbíš
a dopisy, co u mě najdeš, dáš
hraběti z Glostru, Edmundovi. Najdeš
ho v britském vojsku.

Zemře.

GLOSTER On je mrtev?

EDGAR Posad'te se a odpočiňte si.
Poruším s prominutím dobré mravy.
Když můžem nepříteli proklát srdce,
míň bolestné je otevřít mu dopis.
(Čte)
„Vzpomeň na to, co jsme si slíbili. Budeš mít dost příležitostí ho
zabít. Jestli si to opravdu přeješ, místo a čas si najdeš. Osvobod' mě
z toho zatuchlého pelechu, abys pak za odměnu zaujal jeho místo
vedle mě.

Tvá oddaná a milující –
kéž mohla bych říct tvá žena

–
Goneril.“

Podejte mi ruku.

Bubnování za scénou.

Myslím, že slyším v dálce bubnování.
Skryju vás u přátel. Tak pojd'te, otče.

Odejdou.

SCÉNA 7.

VE STANU VE FRANCOUZSKÉM LEŽENÍ.

Vystoupí Cordelie, Kent a Šlechtic.

CORDELIE Můj drahý Kente, do smrti vám budu dlužnicí! Nebudu tak dlouho živa, abych vám stihla splatit vaše služby.

KENT Přeplácte mě už svou uznalostí. Vše, co jsem řekl, je holá skutečnost.

Šlechtic přiveze Leara v křesle.

CORDELIE Otče! Kéž by mé rty ti přinesly uzdravení a polibkem jsem mohla napravit škody, které na tobě mé sestry napáchaly!

KRÁL LEAR Jste zlí, že jste mě z hrobu vytáhli. Ty mluvíš z nebe.

CORDELIE Znáte mě, pane?

KRÁL LEAR Jsi duch, já vím. A kdy jsi zemřela?

CORDELIE Pořád je ještě mimo sebe!
Pohledte na mě
a dejte mi své požehnání. Prosím.
Ne, neklekejte.

KRÁL LEAR Vysmíváš se mi?
Jsem hloupý a už velmi starý člověk,
a, zkrátka řečeno,
mám strach, že mi to nějak nemyslí.
Vás bych měl znát, i toho muže tady,
ale já nevím. Nevím, kde teď jsem.
Taky si vůbec nepamatuji,
kde jsem vzal tyhle šaty a kde jsem
na dnešek spal. Ne, nesmějte se mi!
Však jsem-li tohle já, pak tahle dáma
je moje dcera Cordelie.

CORDELIE Ano.

KRÁL LEAR Jestli máš pro mě jed, hned mi ho dej.
Vím, že mě nenávidíš. Tvoje sestry
mi ublížily, jak si vzpomínám.
Bezduvodně. Ty důvod máš.

CORDELIE Ne, nemám!

KRÁL LEAR Jsem ve Francii?

ŠLECHTIC Ne. Jste ve své zemi.

KRÁL LEAR Nelžete mi.

KENT Netrapme ho tím. Zaveďme ho dovnitř
a dopřejme mu klid.

KRÁL LEAR Máte se mnou jen samé trápení. Já se vám omlouvám. To víte,
jsem už starý a hloupý.

Odejdou.

JEDNÁNÍ V.

SCÉNA 1.

V BRITSKÉM LEŽENÍ U DOVERU.

Vystoupí, s bubny a prapory, Edmund, Regan, vojáci.

EDMUND *(K vojákovi)*
Zjisti mi, jak se rozhod vévoda.
Zda hodlá bojovat, anebo zas
se zmítá ve výčitkách svědomí
a změnil názor. Ať vím, na čem jsem.

Odejde voják.

REGAN Sestřin posel měl asi nehodu.

EDMUND Taky mám strach.

REGAN Vy, drahý lorde, víte,
jak moc vám přeji. Proto řekněte mi,
po pravdě, ať je jakákoli, máte
rád moji sestru?

EDMUND Ve vší počestnosti.

REGAN A nikdy jste si nezapytlačil
v revíru mého švagra?

EDMUND Křivdíte mi!

REGAN Obávám se, že vaše vzájemná
náklonnost překročila jistou mez.

EDMUND Při mé cti, nikdy se to nestalo.

REGAN Můj drahý pane, to bych nesnesla.
Držte se od ní zpátky.

EDMUND Nebojte se.

Vystoupí, s bubny a prapory, Albany, Goneril a vojáci.

ALBANY Má drahá švagrová, moc rád vás vidím.
(K Edmundovi)

Slyšel jsem, že král je teď u své dcery,
i s dalšími, kdo došli k úhoně
za naší vlády. Nectím odvahu
nad právo. Ale tady nejde o to,
že král a jiní z oprávněných příčin
se obrátili proti nám. Mně vadí,
že naši zemi okupuje Francouz.

EDMUND Vznešená slova.

REGAN K čemu tolik řečí?

GONERIL Teď spojme síly proti nepříteli.
Domácí malicherné spory řešme,
až na to bude čas.

ALBANY Tak svolějme
velitele k válečné poradě.

EDMUND Za chvíli přijdu do vašeho stanu.

Odejde.

REGAN Sestro, ty s námi nejdeš?

GONERIL Ne.

REGAN Prosím tě, pojd'. Je to moc důležité.

GONERIL Víím, o co ti jde. – Dobře, půjdu taky.

Regan a Goneril odcházejí, Albany stojí v zamyšlení, vystoupí Edgar v převleku.

EDGAR Dopřejte chudákovi slovíčko,
vznešený pane.

ALBANY Doběhnu vás. – Mluv!

EDGAR Před bitvou přečtete si tenhle list.
Když zvítězíte, dejte zatroubit,
a přijde rytíř, který dokáže
vše, co zde stojí. Nenechte se zmást
mým nuzným zjevem. Přeji hodně štěstí.

ALBANY Počkej, než si to přečtu.

EDGAR

Ne, to nesmím.

Až přijde čas, ať herold zatroubí,
a já zas přijdu.

ALBANY

Takže na shledanou.

Odejde Edgar.

Albany otvírá dopis, chce ho číst.

Vystoupí Edmund, který ho vyruší.

EDMUND

Nepřítel je tu. Seřadte své vojsko.
Tady je odhad jejich sil. Tak přesný,
jak jen to bylo možné. Pospíchejte.
Čekají na vás.

ALBANY

Už jdu za nimi.

Odejde.

EDMUND

Oběma sestrám přísahal jsem lásku.
Žárlí na sebe, plné jedu jak
zuřivé zmije. Kterou z nich si vybrat?
Obě? Jednu? Či žádnou? Mám-li obě,
pak nemám z žádné nic. Když zvolím vdovu,
rozezlím její sestru Goneril,
kterou si ale stejně neužiju,
když její manžel žije. Jeho pověst
se bude v bitvě hodit. Po bitvě
ať ona, chce-li, rychle vymyslí,
jak se ho zbavit, člověka, co hodlá
dát Learovi a Cordelii milost.
Budou-li po vítězství v naší moci,
já nepřipustím, aby žili dál,
a vezmu si, za co jsem bojoval.

Odejde.

SCÉNA 2.

V POLI MEZI OBĚMA TÁBORY.

Za scénou zvuk polnice. Vystoupí, s bubny a prapory, Král Lear, Cordelie a vojáci, přejdou přes jeviště a odejdou. Vystoupí Edgar a Gloster.

EDGAR Zde, otče, odpočiň si ve stínu
pohostinného stromu. Přej zdar právu.
Jestli se tady ještě objevím,
přinesu dobré zprávy.

GLOSTER Děkuji ti!

Odejde Edgar. Za scénou bitevní vřava. Vystoupí Edgar.

EDGAR Pryč, otče! Dej mi ruku! Rychle pryč!
Král Lear je poražen a s Cordelií
jsou zajati. Podej mi ruku. Jdeme.

GLOSTER Ne, zůstanu. I tady můžu shnít.

EDGAR Zas jako dřív? Člověk se musí smířit
s příchodem na svět i s odchodem z něj.
Stačí být připraven. Jdem.

GLOSTER Snad máš pravdu.

Odejdou.

SCÉNA 3.

V BRITSKÉM LEŽENÍ U DOVERU.

Vystoupí, s bubny a prapory, vítězný Edmund, vojáci, zajatí Král Lear a Cordelie.

- KRÁL LEAR** Cordelie, otři slzy z očí.
Dřív je to jejich štěstí stáhne z kůže
a sežere, než nás uvidí plakat.
- CORDELIE** Já snesu snadno všechny trampoty,
však těžce nesu, jak se trápíš ty.
Uvidíme své dcery a své sestry?
- KRÁL LEAR** Ne, ne! Spíš chci být s tebou ve vězení.
Jak ptáčci v kleci budeme si zpívat.
Ty požádáš mě o požehnání,
já tebe o odpuštění. A budem
se spolu modlit, vyprávět si, smát se.
Do všeho budem vidět, všechno znát
jak andělé. Tam za zdmi vězení
přečkáme odlivy a přílivy
slávy a zkázy.
- EDMUND** Odvedte je a dobře hlídejte,
dokud se velitelé neporadí,
co s nimi.

*Odejdou Král Lear a Cordelie, odváděni vojáky.
Fanfára. Vystoupí Albany, Goneril, Regan.*

- ALBANY** Bojoval jste dnes, pane, statečně
a měl i štěstí. Vzal jste do zajetí
ty, kteří stáli v boji proti nám.
Předejte nám je, prosím, a my s nimi
naložíme dle jejich vážnosti
a naší bezpečnosti.

- EDMUND** Bylo vhodné
starého krále nechat v ústraní
pod dozorem. Vždyť jeho věk a hlavně
titul by mohly prosté vojáky
tak očarovat, že by přešli k němu
a obrátili zbraně proti nám,
svým velitelům. Královna šla s ním
ze stejných důvodů. Jsou připraveni

zítra, či kdy vám bude libo, před vás předstoupit.

ALBANY S prominutím,
vy nejste tím, kdo by měl rozhodovat.
Jste poddaný, ne bratr.

REGAN Pro mě ano.
Snad jste se taky mohl zeptat mě,
než jste to řekl. Vedl moje vojsko,
v mém pověření zastupoval mne,
takže z té pozice má nárok být
zván vaším bratrem.

GONERIL Tak to zase pr.
Ten nárok získal svými zásluhami,
a ne tvým povýšením.

REGAN Ale jako
můj společník má hodnost ještě vyšší.

GONERIL Nejvyšší by měl, kdyby byl tvůj manžel.

REGAN Co není, může být.

GONERIL No vida! Vida!

REGAN Pane, má vojska i mí zajatci,
mé jmění i já sama patří vám.
Ať svět zví, že vás tímto jmenuji
svým mužem.

GONERIL Chceš ho do postele, vid'?

ALBANY Není v tvé moci jí v tom zabránit.

EDMUND Ani v tvé.

ALBANY To se pleteš, parchante.
Edmunde, zatýkám tě
pro velezradu. Za spolčení s touhle
falešnou zmijí. (*Ukazuje na Goneril*)
Švagrová, tvůj nárok
zamítám v zájmu vlastní manželky.
Zaslíbila se tomu pánovi
a já, co její muž, váš svazek ruším.

Pokud se chcete vdát, vemte si mne,
má žena už je zadaná.

GONERIL Jsi směšný!

ALBANY Glostre, jsi ozbrojen. Dej zatroubit,
a pokud nikdo nepřijde tě ztrestat
za hnusné, zrádné zločiny, pak tě
vyzývám já. *(Hodí mu rukavici)*

REGAN Mně je čím dál hůř!

EDMUND Přijímám výzvu. *(Hodí mu rukavici)*
Kdokoli si troufá
říct, že jsem lump a zrádce, sprostě lže.
Trubte! Svou čest a pravdu obhájím
na komkoli, kdo přijde.

Zazní polnice.

REGAN Ta bolest. Je mi zle.

ALBANY Je nemocná. Odveď ji do stanu.

Odejde Regan s doprovodem. Vystoupí Edgar.

Kdo jste, pane?

EDGAR Své jméno jsem ztratil.
Znectěno zradou sešlo ze světa.
Rodem a stavem vyrovnám se tomu,
s nímž se jdu bít. Tas meč a slyš!
(Tasí meč.)
Zradil jsi svoji víru, bratra, otce,
spiknul ses proti svému vévodovi,
a proto tvrdím, že jsi darebák
od hlavy k patě falší prolezlý
jak nejzrádnější krysa. Jsi lhář!

EDMUND Tvé urážky zpět házím na tvou hlavu,
udav se jimi, je to samá lež.

Hlas polnice. Bojují. Edmund padne.

GONERIL Ušetřete ho! Glostre, naletěls jim.
Podle regulí jsi měl odmítnout

tak mnoho štěstí a tak mnoho žalu
a usmířené zhaslo.

Vystoupí Šlechtic se zakrváceným nožem.

ŠLECHTIC Pomozte! Pomoc!

EDGAR O co jde?

ALBANY Tak mluv!

EDGAR Krvavý nůž! Kdes ho vzal?

ŠLECHTIC Ještě horký
jsem jí ho vytáh ze srdce. Je mrtvá!

ALBANY A kdo je mrtvý? Tak mluv, člověče!

ŠLECHTIC Mrtvá je vaše paní, která předtím,
jak doznala, otrávila svou sestru.

EDMUND Oběma jsem se zaslíbil a ve třech
teď půjdem k obřadu.

ALBANY Přineste těla, ať živá či mrtvá!

Odejde Šlechtic. Vystoupí Kent.

Kente? Jste to vy?
Jen nedostatek času brání nám
vás uvítat jak náleží.

KENT Já přišel
se s králem naposledy rozloučit.
Zde není?

ALBANY Na to nejdůležitější
jsme zapomněli. Edmunde, kde jsou král s Cordelií?

Jsou přinesena těla Goneril a Regan.

Jak zemřely?

EDMUND Kvůli mně jedna otrávila druhou
a pak se zabila. Ať někdo rychle
jde do hradu a překazí můj příkaz

zavraždit krále Leara s Cordelií.
Pospěšte si.

ALBANY Běž! Honem! Utíkej!

EDGAR A za kým? Kdo má pověření? Dej mi nějaký důkaz, že ten příkaz rušíš.

EDMUND Jsi chytrý chlapec. Kapitánovi ukaž můj meč.

ALBANY Pospěš si! Utíkej!

Odejde Edgar.

EDMUND Má z pověření mne a vaší paní Cordelii v té cele oběsit a nastražit to tak, aby se zdálo, že v zoufalství si sama vzala život.

ALBANY Bohové, chraňte ji! Odneste ho!

Edmund je odnesen.

Vystoupí Král Lear s mrtvou Cordelií v náručí, Edgar a další.

KRÁL LEAR Zemřela!
Mrtvého od živého rozeznám.
Je mrtvá jako hlína. Dej mi sklíčko.
Jestli se jejím dechem zamlží,
pak ještě žije.

KENT Přišel soudný den?

EDGAR Tohle je obraz hrůzy!

ALBANY Zkáza a smrt!

KRÁL LEAR Pírko se chvěje! Žije!

KENT *(Poklekne)* Drahý pane!

KRÁL LEAR Zmiz! Táhni!

EDGAR To je Kent, váš vzácný přítel.

KRÁL LEAR Mor na vás, vrazi, zrádci! Mohl jsem ji zachránit, a teď je navždy pryč!

Cordelie! Jen chvílku počkej! Prosím?
Co říkáš? Vždycky mluvila tak tiše,
něžně a mile, jak je u žen pěkné.
Zabil jsem toho slouhu, co ji věšel.
Kdo jsi ty?
Já špatně vidím, ale vzpomenu si.

KENT Kdyby se osud chlubil, koho srazil
z výšky až na dno, zde je smutný příklad.

KRÁL LEAR Vidím tě matně. Nejsi Kent?

KENT Jsem Kent,
váš služebník.

KRÁL LEAR Hned se ti budu věnovat.

KENT Od počátku všech těchto neštěstí,
vás vedu trudnou cestou.

KRÁL LEAR To jsem rád.

KENT Už žádná radost není. Vše je smutné,
temné a mrtvé. Vaše starší dcery
zemřely vlastní vinou.

KRÁL LEAR Souhlasím.

ALBANY Neví, co říká. Nemá smysl mu
cokoli vysvětlovat.

EDGAR Ne, to nemá.

Vystoupí Šlechtic.

ŠLEHTIC Edmund je mrtev.

ALBANY To už je teď jedno.
Vznešení přátelé, mým záměrem
je strašnou zkázu dobrem napravit.
Dokud je živ král Lear, já předávám mu
moc nad zemí.
(*K Edgarovi a Kentovi*) Vám, páni, navracím
veškerá vaše práva a k nim přidám
více než zaslouženou odměnu.

KRÁL LEAR Holčičku mou mi oběsili! Není!
Nežije! Pes, kůň, krysa může žít?
Proč? Když ty nedýcháš? Nevrátíš se
už nikdy, nikdy, nikdy, nikdy, nikdy!
Vidíte ji? Ty rty! Koukněte na ni!
Vidíte? Vidíte?

Zemře.

EDGAR Hej, pane! Omdle!
Pane, vzbudte se!

KENT Nechte ho duši vypustit. Ať jde!
Nechtějte, aby se tu déle mučil
na skřipci světa.

EDGAR Právě odešel.

ALBANY Odneste těla. Vyhlašuji smutek
za všechny mrtvé.
(*Ke Kentovi a Edgarovi*) Vám pak předávám
nad zemí vládu. Vyhojte ji z ran.

KENT Své touze odejít se neubráním.
Můj král mě volá. Musím rychle za ním.

EDGAR Je třeba nést, co čas nám naloží,
spíš hořké pravdě přát než sladké lži.
Nejstarší trpěl nejvíc. Kéž nám se zdaří
buď trpět míň, či nedožít se stáří.

Odejdou za zvuků pohřebního pochodu.